SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XXIV. évfolyam 7. szám 1986. május 8. Ára: 2,30 Ft

1986 MÁJ 0 9

„A politika távlatvesztése miatt...”

A TTK küldöttgyűlésének határozata a KISZ Kongresszuson képviselendő álláspontthal kapcsolatban

Az egyetemi és főiskolai hallgatókat és a pályakezdő értelmiségieket életlehetőségeikben — generációjuk fizikai dolgozó rétegeihez képest — nagyfokú és méltánytalan hátrányok sújtják, melyek közül néhánynak a kompenzációja immár nem tűr halasztást. Kéréseinket többször világosan megfogalmaztuk és azok jogosságát a politikai vezetés nem vonta kétségbe. Tekintettel arra, hogy a hátrányok orvoslása érdekében számottevő gyakorlati lépések nem történtek, közülük azoknak a megszüntetését, amelyek nem ütköznek mások érdekeivel és ezért különösen méltánytalanok, kénytelenek vagyunk követelés formájában megfogalmazni.

Problémáink megoldását abban a meggyőződésben sürgetjük, hogy ha azok tovább súlyosbodnak, akkor az már nemcsak a közvetlenül érintettekre. hanem az egész társadalomra veszélyes következményekkel járhat. A politika távlatvesztése és ellentmondásossága miatt kénytelenek vagyunk országos politikai kérdésekben is állást foglalni.

Ezért a következő javaslatokkal, kérésekkel és követelésekkel fordulunk az ország vezetőihez:

1

Tekintettel arra, hogy az értelmiség, a munkásosztály és a parasztság életszínvonalának *egyidejű* emelése csak egy demokratikusabb és hatékonyabban működő gazdasági *és* politikai rendszerben képzelhető el, állást foglalunk — a Párt célkitűzéseinek megfelelően — a politikai *és* gazdasági intézményi reform gyorsabb folytatása mellett és kívánjuk az utóbbi időkben mutatkozó lelassítások okainak nyilt elemzését és haladéktalan felszámolását.

2

A jövőben minden olyan tervet, amely a természeti környezet nagyobb szabású átalakítását vonja maga után, bocsássanak országos vitára, amelyben minden szakmai felvetés megfelelő nyilvánosságot kaphat, a szocialista demokrácia elveinek megfelelően.

A viták lezárása után a tervekről igények szerint az adott terület lakossága — az egész országot érintő kérdésekben pedig népszavazás — dönthessen. A döntés megszületéséig a kormány ne fogadjon el az illető objektumokkal kapcsolatosan végleges terveket és ne kössön egyezményeket, mint ahogy azt tette a Gabcsikovo—Nagymarosi vízlépcső esetében.

Tekintettel arra, hogy a vízlépcsővel kapcsolatban nyilvánosságra került és máig megoldatlan környezetvédelmi, vízügyi, ökológiai és gazdasági problémák teljesen új helyzetet teremtettek, szükségesnek tartjuk a vele kapcsolatos tervek és nemzetközi szerződések felülvizsgálatát az erőmű üzemeltetésének kérdésében.

3

Kérjük, hogy az oktatás anyagi, tárgyi, személyi feltételeit meghatározó döntési jogokat a lehető legnagyobb mértékben adják le az oktatási intézményeket vezető testületek kezébe. Nem értünk egyet azzal, hogy a tanszékvezetők kinevezésének a jogát a kormányzat kivette az intézményi tanácsok hatásköréből. Kérjük, hogy a tanszékvezetői megbízatásokról az intézményi tanácsok dönthessenek, nyilvános pályázatok alapján.

4

Mindaddig, amíg az oktatás — és ezen belül a felsőoktatás — katasztrófális anyagi helyzetben van, és ezért kényszerpályán mozog, így anyagi lehetőségek híján az intézmények bármilyen döntési joga csak szimbólikus jelentőségű lehet. Ezért az álláspontunk, hogy az értelmiségnek, amely a nemzet anyagi és szellemi felemelkedésében meghatározó szerepet kell, hogy játszon, az egész szocializmust építő magyar nép jól felfogott hosszú távú érdekében biztosítani kell azokat az élet- és munkakörülményeket, amelyekre szüksége van ahhoz, hogy feladatait megfelelően elláthassa. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy a felsőoktatás részesedése a költségvetésből növekedjen. Az ehhez szükséges anyagi erőforrásokat egyebek között a fölösleges beruházások leállításával, a gazdaságtalan termelés finanszírozásának fokozatos, de gyors és határozott leépítésével és a hadseregnek fokozatosan az ésszerű gazdálkodásra való késztetésével teremtsék elő.

5

Összhangban a KISZ KB EFT vitairatával

— követeljük, hogy az ösztöndíjak és a szociális támogatások pénzalapja legalább az inflációval azonos mértékben növekedjen.

— Kérjük, hogy az állami támogatásokon belül az általános és kiemelt ösztöndíjak aránya növekedjen a szociális támogatásokéhoz képest.

— Kérjük, hogy a kollégiumok és a diákszociális létesítmények színvonalát és befogadóképességét újak építésével emeljék.

— Követeljük, hogy a hallgatói évek — az évismétlések és kihagyások leszámításával — jogszerző időként szerepeljenek a fizetett szabadság és a nyugdíj megállapításánál és a lakáskérelem elbírálásánál.

— Kérjük, hogy — akár az ösztöndíjak letiltthatóságának az árán is — teremtsék meg a hallgatók anyagi felelősségvállalásának lehetőségét.

6

A határozatot — elfogadás esetén — meg kell küldeni a JPTE, ELTE, KLTE, TTK KISZ-bizottságának.

(A kar küldöttgyűlésének állásfoglalását az egyetemi küldöttek egyhangúlag elfogadták.)

Pozsgay Imre az egyetemen

A kisebbség védelmében

Április 17-én a József Attila és Irinyi Kollégium vendége volt *Pozsgay Imre* kandidátus, a Hazafias Népfront főtitkára. A magas rangú, ám közvetlenségével és kivételes fölkészültségével ezen az estén is magával ragadó politikus *Kelet-Közép-Európa nemzetiségi kérdéséről* tartott előadást, majd a témához általában szorosan nem tartozó politikai tartalmú kérdésekre válaszolt. Ehelyütt a tollforgató megkísérli a jegyző hitelességével visszaadni az előadáson elhangzottakat.

Politikai nemzet és asszimiláció

A politikus alapkérdése: van-e helytálló válasz Kelet-Közép-Európában a nemzetiségi kérdésre? A tézisszerű válasz: a megoldás semmiképpen nem a monolit nemzetállamokban van. Anakronisztikus az asszimilációval a nemzetiséget a politikai nemzet kategóriájába utalással semmisnek tekinteni. Nem szabad elfelednünk, hogy Magyarország politikájában is volt asszimilációs törekvés és szublimációs folyamat is. Azzal a gyakorlattal azonban Magyarország adekvát volt az európai nemzetállamok törekvéseivel. Hazánk akkor nem egy elnyomó program jegyében cselekedett így, bár e nemzetiségi politika magán viselte az elnyomás jegyeit.

Nyugat-Európa — különösen a nagy francia forradalom után — úgy vélte, hogy már túlhaladt ezen a problémán, ám bebizonyosodott, hogy a nemzet sokkal tartósabb alakulat annál, semmint hogy a XX. század az egységes nemzetállam programját a zászlajára tűzhetné. Pozsgay Imre itt a baszk, ír, skót és walesi népet említette példaként.

Kelet-Közép-Európában — az Elbától és Svájctól keletre — és Kelet-Európában nincsenek tiszta képletű nemzeti államok. A kisebbségek többnyire nem elvándorlás útján váltak nemzetiséggé, hanem politikai döntés folytán. De a kisebbségek kultúrája, lelki alkata, szokásrendszere azonos az anyanemzetével. Ilyen módon *a határainkon túl élő magyarságot a történelmileg kialakult és egységes kultúrát létrehozott magyar nemzet részének kell tekinteni, amelynek tagjai más országok állampolgáraként élik meg magyarságukat.* A külországban élő nemzetiségek ezért a kettősségért láthatják el a híd szerepét nemzet és nemzet között.

A politikai gyakorlatról

Nem lenne becsületes dolog hallgatni arról — mondta a HNF főtitkára —, hogy vannak országok, amelyek egységes politikai nemzetet kívánnak létrehozni. *Ez a szándék és gyakorlat politikailag csakúgy helytelen, mint szociálisan, sőt magában hordozza az elnyomás jegyeit is.* Ezzel kapcsolatban kell tisztázni, hogy mi a hivatalos magyar felfogás a hazánkban élő nemzetiségekkel kapcsolatban. Alapelv, hogy az emberi jogokon túl kollektív jogokat is kell biztosítani számukra, valamint az anyaországgal fenntartott személyes és intézményes kapcsolatokat. Ez a politika nem konjunkturális kérdés és nem alku tárgya a határainkon túl élő magyarokkal kapcsolatban. *Az itt élő nemzetiségek nem túszok,* hogy zsarolásra használjuk fel őket. Van még egy hallgatólagos norma, amit magunkra erkölcsileg kötelezőnek kell tartanunk: *a többségnek előzékenynek kell lennie a kisebbségivel szemben,* hisz az törékenyebb, sérülékenyebb inkább ki van téve a széthullás veszélyének.

Történelmi bűneinket sem feledve harcot kell indítanunk a magyarságtudat megtisztításáért — imígyen sommázható az előadó következő gondolatmenete. Nem hiszek — mondta — a bűnös nemzet bélyegében. Az ilyenfajta komplexusoktól meg kell szabadulni, régen eljött az ideje az önmarcangoló lélek felszabadításának.

Ugyanakkor senki sem hiheti azt, hogy a határainkon túl élő magyar kisebbség sorsát a világ és Európa hozzánk hasonlóan éli át. Európa másként lát bennünket, a magyarságot nem utolsósorban a világháborúkban betöltött szerepünk alapján értékeli.

A közös ügy

Minden asszimilációs törekvés népellenes — hangsúlyozta előadása végén Pozsgay Imre. Bartókot idézte, mondván: a népek nem tanultak gyűlölséget, a szembenállást mindig a felsőbbségek szították. Ezért politikai kérdés a magyarság helyzete Kelet-Közép-Európában. Tudva azt, hogy a kormányzatok mindig nehéz helyzetben vannak, az előadó kijelentette: a határainkon kívül élő magyarok ügye nem belügy, hanem közös ügy.

(Kisebbségek és a „modern idők” című írásunkat e témával kapcsolatban ajánljuk olvasóink figyelmébe. Bellavics István írása az 5. oldalon található.)

DLUSZTUS IMRE

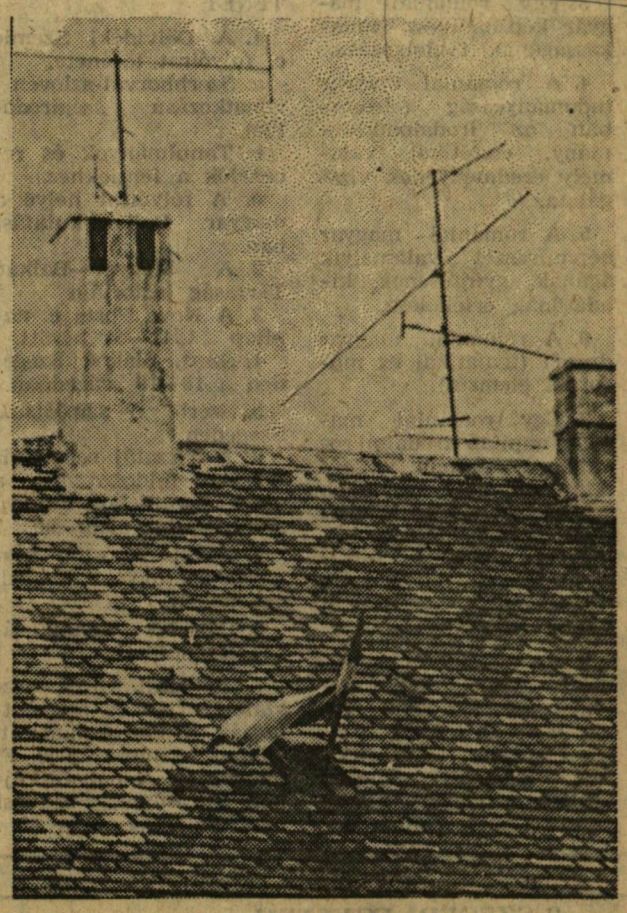

(Székely Attila felvételei)

A Móra Kollégium pályázata

A JATE Móra Ferenc Kollégiuma az MTA—SOROS Alapítvány Bizottságtól kapott támogatás keretében PÁLYÁZATOT hirdet egyetemi és főiskolai hallgatók számára.

KELET—KÖZÉP—EURÓPA tárgykörben várunk *tanulmányokat*. Minden témakörben külön szakmai zsüri értékel. Az egyes témakörök legjobb tanulmányai külön jutalomban részesülnek. A közlésre érdemes munkákat *tanulmánykötet*ben kívánjuk megjelentetni. A dolgozatokat két példányban, kettes sortávolsággal gépelve kérjük benyújtani.

Beadási határidő: 1986. május 30. Értékelés: június 13. (A pályázatokat a kollégium címére, Hoffman Gizella nevére kérjük eljuttatni. 6726 *Szeged, Közép fasor 31—33.* T: 13-133.) Pályadíj: 2000 forint.

Pályatételek

I. KÉSŐ RENESZÁNSZ KÖLTÉSZET KELET—KÖZÉP-EURÓPÁBAN

1. A 16—17. századi nemzeti nyelvű költészet *modern* fordításainak kérdései. Német, lengyel, cseh, horvát stb. szerzők magyar antológiákban.

2. Mikolaj Sep Szarzynski és Rimay János.

3. Szimbólumkutatás. Elvek és módszerek egy kiválasztott 16—17. századi életmű kapcsán.

4. A históriás ének és a nemzeti műköltészet.

5. Humanista hagyományok és az új nemzeti műköltészet a német irodalomban.

6. A „Buch von der Deutsche Poeterey" (1624) poétikatörténeti helye. Források és minták.

7. Opitz: Zlatna oder Getichte ... (Gyulafehérvár 1623) világképe és retorikai-poétikai elemzése.

II. A MAGYAR SZELLEMI ÉLET ROMÁNIÁBAN 1944 UTÁN

1. Sajtótörténet: A Korunk, Igaz Szó, Utunk, Művelődés, a HÉT című folyóiratok, lapok egy-egy rovatának, egy-egy korszakának értékelése.

2. Valamelyik romániai magyar színház műsorpolitikájának, előadásainak (akár egy jelesebb előadásnak) a vizsgálata.

3. Egy romániai magyar képzőművész munkásságának földolgozása.

4. A romániai magyar tudományosság (elsősorban az irodalomtudomány, esztétika) valamely eredményének vizsgálata.

5. A romániai magyar népművészet valamelyik ágának, gyűjtésének, kiadásának értékelése.

6. A romániai magyar dráma (tematikai és műforma elemzés).

7. Egy romániai magyar napilap irodalmi rovatának értékelő vizsgálata valamely rövidebb szakaszban. Előre (Bukarest), Igazság (Kolozsvár), Megyei Tükör (Sepsiszentgyörgy), Hargita (Csíkszereda), Brassói Lapok (Brassó).

8. Az ún. „középnemzedék" valamely képviselőjének portréja vagy egy-egy jelesebb művük tüzetes elemzése: Sütő András, Kányádi Sándor, Székely János, Szabó Gyula, Panek Zoltán, Deák Tamás, Bajor Andor, Fodor Sándor, Huszár Sándor, Beke György, Létay Lajos, Majtényi Erik, Bodor Pál, Szász János, Papp Ferenc, Hornyák József.

9. A Forrás első nemzedéke, összefoglaló írás, portré egy-egy szerzőről vagy jelesebb írásaik tüzetes vizsgálata: Szilágyi Domokos, Lászlóffy Aladár, Hervay Gizella, Szilágyi István, Bálint Tibor, Pusztai János, Köntös Szabó Zoltán, Bodor Ádám, Palocsay Zsigmond, Veress Zoltán, Varró Ilona.

10. A Forrás második nemzedékének képviselőiről, egy-egy szerzőről átfogó értékelés: Farkas Árpád, Király László, Csíki László, Kenéz Ferenc, Nagyari Lajos, Kocsis István, Vári Attila, Györffi Kálmán, Gálfalvi György, Sigmond István.

11. A romániai magyar irodalom legfiatalabb nemzedékének bemutatása, átfogó írás vagy egy-egy szerző munkásságának értékelése, egy-egy művük elemzése: Szőcs Géza, Egyed Péter, Markó Béla, Balla Zsófia, Abonyi Nagy Mária, Szályai Géza, Bogdán László, Cselényi Béla, Mózes Attila.

III. A VAJDASÁGI MAGYAR IRODALOM

1. A magyarországi szellemi élet recepciója a jugoszláviai magyar folyóiratokban 1950-től napjainkig. (Tetszőlegesen kiválasztott folyóirat illetve korszak.)

2. Az újvidéki HID folyóirat magyar vonatkozásai az ötvenes évektől.

3. Mai jugoszláviai magyar író vagy költő portréja.

4. A couleur locale elmélet szerepe a jugoszláviai magyar irodalomban Trianontól napjainkig. (Szabadon választható személy.)

IV. A SZOVJET IRODALOM A 20—30-as ÉVEKBEN

1. Az orosz „abszurd" irodalma. D. Harmsz és az OBERIU.

2. Zanyatyin prózája és az orosz avantgarde problematikája.

3. B. Paszternák kisprózája.

4. O. Mandelstam költészete a 20—30-as években.

5. Az orosz avantgarde költészete.

V. DÉLSZLÁV—MAGYAR KAPCSOLATTÖRTÉNET

1. A Délvidéki Szemle c. folyóirat története.

a. Szerbhorvát-szlovén vonatkozású szépirodalom.

b. Tanulmányok és recenziók a fentiekhez.

c. A folyóirat helye a magyar Balkán kutatásban.

2. A Magyar—Balkán Társaság története

3. A Nova Posta c. napilap 1942—44 között.

4. Szerb diákok Szegeden a 18—19 században.

5. Szerb színjátszás Szegeden.

6. A Tiszatáj repertóriumszerű földolgozása: a szerb, horvát vonatkozású szépirodalom elemzése.

7. Pável Ágoston magántanári ügye a szegedi egyetemen.

8. Délszláv vonatkozások Radnótinál.

A pályázat kiírói visszatarthatják és megoszthatják a kategóriánkénti (római számok) 2000 Ft pályadíjat. A pályázat újbóli kiírásának beadási határideje december 30.

Jancsó Miklós emlékére

Húsz éve, 1966-ban hunyt el *Jancsó Miklós*, kétszeres Kossuth-díjas akadémikus, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszertani Intézetének tanszékvezető professzora. Édesapja, id. Jancsó Miklós, kiváló belgyógyász professzor, céltudatosan a tudományos pálya felé irányította fiát. Ifj. Jancsó Miklós a betegségek elleni harcban új vizsgálati módszerek bevezetésével 1935-ben jelentős megállapításokat dolgozott ki a chemotherateatikumok hatásmechanizmusának vitás kérdésében. E felismerések eredményeként születtek meg a tömeges pusztító trópusi ártalmak (álomkór, kalaazár stb.) leghatásosabb gyógyszerei. 1940-ben lett nyilvános rendes tanára az egyetemnek, hat évre rá az MTA rendes tagjává választották.

A halálát követő évben a SZOTE Jancsó Miklós-emlékérem és -jutalomdíj alapításáról döntött, melyet azóta minden év áprilisában ünnepélyes keretek között adnak át.

*

Az idei Jancsó-ünnepség keretében, április 22-én az egyetem oktatói koszorút helyeztek el a gyógyszertani intézetben levő Jancsó Miklós-emléktáblánál, majd az oktatási épületben tudományos előadás hangzott el. *Varró Vince* egyetemi tanár, az I. számú Belgyógyászati Klinika igazgatója *A vérellátás és specifikus szervfunkció kapcsolata a gasztrointesztinumban* címmel számolt be kutatási eredményeiről. A professzor — a Jancsó-emlékérem idei jutalmazottja — végül *Minker Emil* rektorhelyettestől vette át a kitüntetést.

Tisztelgés Jancsó Miklós emléke előtt (Somogyi Levente felvétele)

Kongresszusra készülőben

A fenti címmel tartott előadást a JATE TTK matematikai—fizika pártalapszervezeti gyűlésén *Nagy Imre*, a KISZ KB titkára.

A szervezetnek egyszerre kell bizalmi és strukturális válsággal szembenézniе — mondotta Nagy Imre. Tagadhatatlan, hogy csökkent a KISZ befolyása az ifjúság körében, s így jelenlegi formájában nem képes betölteni funkcióját, nem tud a társadalom jelentős alakító tényezőjévé válni.

A KISZ KB mintegy két éve foglalkozik a megújulás kérdésével, s szűkebb körű elvi előkészítés után a tervezet, a kongresszust előkészítő anyag az elmúlt hónapokban került a széles nyilvánosság elé.

A KISZ Központi Bizottsága a továbblépés hat fő irányát jelölte ki, melyek közül legfontosabbnak a KISZ politikai jellegének erősítését tartja. Ez szervezeti oldalról abban nyilvánul meg, hogy magasabb követelményeket kell támasztani a tagsággal szemben. Nem tartható például tovább az az állapot, hogy aki semmi mást nem tesz, minthogy befizeti a huszonnégy forint tagsági díjat, az már megfelelt az elvárásoknak. Ide kapcsolódik a KISZ KB-nek az a célkitűzése, hogy a szervezet nagyobb súlyt fektessen a párt politikájának érvényesítésére, s határozottabban vegyen részt a környezet alakításában — mindez csak aktív tagsággal képzelhető el.

A KISZ-nek differenciáltabb rétegpolitikát kell folytatnia, hiszen természetes, hogy egy egyetemen mások a célok és a körülmények, mint egy szakmunkásképző intézetben. Attól sem kell tartani, ha a különböző területeken eltérő lesz a szervezettség.

Fontos feladat a fiatalítás megvalósítása, mert a jelenlegi KISZ nemcsak korösszetételét, de szemléletmódját tekintve is öregnek mondható, s így működésében jobban hasonlít egy pártra, mint egy ifjúsági tömegszervezetre. A KISZ a harminc körüli fiatal értelmiség fóruma lett, s bár ez objektív okokkal magyarázható, mégis ellentétes a mozgalom eredeti funkciójával és céljaival.

Nagy Imre elmondotta azt is, hogy az *érdekvédelem a KISZ-nek nem egy, hanem „a" funkciója*, ezt azonban nem adminisztratív, hanem politikai eszközökkel kell betöltenie. A KISZ jelenleg a magyar ifjúság egyetlen tömegszervezete, amelynek kezében van minden jogosítvány — tehát mindenért felelős. Korábban sokszor épp ez a kizárólagosság vezetett az erők szétforgácsolódásához és eredménytelenséghez. A KISZ-nek tehát ki kell választania azt a néhány fontosnak ítélt feladatkört, amelyet a siker reményében vállalhat magára, míg más területeket átengedhet, — de továbbra is a KISZ lesz az ifjúság egyetlen politikai szervezete. A várható változás nyomán különösen fontos lesz, hogy a KISZ hatékony együttműködésben álljon a fiatalok más szakmai, kulturális és szabadidős csoportjaival, öntevékeny szerveződéseivel, s a korábbinál jobb, szorosabb kapcsolatokat kell kiépítenie, pl. a Hazafias Népfronttal, a Szakszervezettel, az MHSZ-szel stb.; mindazokkal, akikkel egy-egy feladat kapcsán az érdekközösség fennállhat.

A felsőoktatásbeli KISZ-munka aktuális kérdéseiről szólva Nagy Imre hangsúlyozta, hogy e speciális területen az önállóság és a felelősség növelése lehet a cél. Az érdekvédelem területén az egyetemi, főiskolai KISZ lemond a kizárólagos képviseletről — ezt a jövőben a hallgatói jogon választott testület gyakorolja majd. Ennek következtében a vitákban a KISZ-szervezet — így erősödhet politikai funkciója — képviselhet olyan nézetet is, amely nem egyezik a hallgatók többségének véleményével, de természetes, hogy ezt — a perspektivikus érdekeket is figyelembe vevő politizálást — nem állíthatja be úgy, mintha a többség akarata lenne.

A felsőoktatás KISZ-szervezetei előtt álló legfőbb feladatokként jelölte meg Nagy Imre az oktatáskorszerűsítés, az egészséges életmód és a környezetvédelem ügyének képviseletét — s véleménye szerint ez utóbbi terület a legalkalmasabb arra, hogy az ifjúság körében a legfőbb integráló erővé váljon. A felsőoktatásnak fontos belső ügye, hogy a kor követelményeinek megfelelően javítsa és kiszélesítse nemzetközi kapcsolatait.

L. A.

Egyetemi Tanács

Több diák, kevesebb pénz

Az egyetem életét alighanem döntően meghatározó bejelentéssel kezdődött a JATE folyó tanévi ötödik rendes egyetemi tanácsa: „a csengőt tartalékállományból tényleges állományba helyeztem." Így a rektor, aki az összerezzentő csengőszóhoz legelőbb azt fűzte kommentárul, hogy most nem úrfölmutatás következik. Sebaj, mi sem ministrálni jöttünk.

Annál is inkább, mert a tanács munkatervében olyan fontos napirendi pontok voltak, mint a JATE képzési és káder-utánpótlási munkájának eltelt öt évéről szóló beszámoló és a következő öt esztendőre érvényes tervezet megvitatása, valamint az Oktatási Törvényt követő általános szabályzatrendszer megalkotásához nyújtott segítség. (Az egyetemi szabályzatok megalkotására ősszel kerül sor.)

Néhány érdekes és tanulságos adat a *JATE 1981—1985 közötti időszaka káderutánpótlási és képzési tervének teljesítéséről* szóló beszámolóból; a hallgatói létszám ezen időszak alatt 200-zal nőtt, az ÁJTK-n az esti és levelező hallgatók száma — az átmeneti szüneteltetés miatt — 150-nel csökkent, a bölcsészkaron a növekedés szembetűnő: a nappalin 136, az esti és a levelező tagozaton 140 fő, míg a TTK-n csupán negyvennel többen tanulnak. A szervezeti rendben fontos változást jelentett, hogy az oktatói és kutatói munka integrálására létrehozták a tanszékcsoportokat. Gond, hogy még mindig nem sikerült megszerezni a jegyzetkiadási jogot. Föltűnő, hogy *mindhárom karon a ténylegesen alkalmazott oktatói létszám magasabb, mint a minisztérium által engedélyezett.* A tudományos tevékenységről: „Tanszékeink jelentős része felismerte, hogy érdemi kutatómunka az egyre nehezebbé váló gazdasági helyzetben pályázatok elnyerése nélkül nem végezhető. 1981—1985 között egyetemünk kutatóhelyei 164 meghívásos munkában vettek részt több mint 114 millió Ft összegű támogatással." A munkahelyi légkörről, helyzetről imígyen fogalmaz a beszámoló: „a vezetői felkészültséggel, stílussal és az utánpótlás nevelésével egyes tanszékeken baj van." És még egy, csöppet sem megnyugtató adat: a magas tudomány megroggyant alapú piramishoz hasonlatos, hisz *az 50 egyetemi tanárra, 126 docensre, 209 adjunktusra mindössze 77,5 tanársegéd oktató „jut".*

Jövőkép — szkepszissel

A JATE káderutánpótlási és képzési terve 1986—90 közötti időszakra című vitaanyagban olvasható, hogy „a középtávú feladatok egyik súlypontját oktatói alaptevékenységünk hatékony, sokirányú korszerűsítése, több vonatkozásban lényegbevágó megújítása jelenti." Az oktatói munka feladatai között találhatók az egyetem szakemberképző tevékenységét gyökeresen megváltoztatni szándékozó, szimpatikus tervek. Ezek: *új tantervek készítése, illetve bevezetése a Marxizmus—Leninizmus Tanszékcsoportban; a TTK-n a jelenlegi tantervek átdolgozása; a szakpárválasztás variációinak bővítése; a számítástechnikai alap-, illetve alkalmazói képzésben való részvétel biztosítása valamennyi hallgató számára; az ÁJTK-n jogász-szakfordító, jogász—szociológus, illetve jogász-szociálpolitikus, jogász-közgazdász képzés bevezetése, valamint filozófia C szak indítás jogászhallgatók számára; a BTK-n rugalmasabb szakpárrendszer és nappali pedagógiai szakos képzés bevezetése C szakként, a TTK-val együttműködve angol—matematika és orosz—matematika szakos képzés indul, felfut a filozófia C szak is; a TTK-n a képzés nappali tagozaton matematika—kémia szakpárral bővül, bármelyik matematikatanári szakhoz felvehető lesz a számítástechnika C szak, valamint bármely tanári szakhoz a filozófia C szak, programozó közgazdász-matematikus képzés is indul.*

Az egyetemi tanács tagjai a káderállomány tartalmi fejlesztéséről szóló fejezet kapcsán nyitottak vitát. Itt olvashatók ugyanis azok az elvárások, amelyek az oktatók, illetve az oktatás munkafeltételeiről szólnak — biztosítékok híján. Mert bármily tekintélyes intézmény is a József Attila Tudományegyetem, a társadalom és a költségvetés megbecsülését önmaga nem vívhatja ki. Ugyanakkor — bár ez a tanácsom nem hangzott el — az iskolateremtő egyéniségek elvárható támogatása sem tartozik hazánk közismert gyakorlatába. Meglepő, elszomorító, ám teljesen tárgyilagos volt viszont a bölcsészkar három jelenlevő tanszékvezető professzorának — szakterületük kiemelkedő művelőinek — egybehangzó nyilatkozata: szkepszisüknek adtak hangot a tervezet biztosítékait hiányolva. Mert ma már valóban pusztába nyögdécselt szó, hogy „növelnünk kell oktatóink anyagi és erkölcsi megbecsülését, ezen belül a megbecsülés és a végzett munka mennyisége és minősége közti ösztönző összefüggést." Mert: „az 500—600 forintos tanszékvezetői, az 1100—1500 forintos dékánhelyettesi pótlékok nem utalnak a vezetői munka megbecsülésére."

A tanács tagjai által leginkább vitatott az adjunktusi kinevezés feltételeinek szigorításáról szóló tervezet volt. Többen kifejtették, hogy az önálló alkotó munka, mint kritérium, nehezen mérhető, ám ezzel együtt valóban *az adjunktusi kinevezéseknél lehetne határt szabni az egyetemi szintű oktatásra, kutatásra való alkalmasság és alkalmatlanság között.*

Szabályzók — szabályosan

Az Oktatási Törvény kereteit tartalommal megtöltő egyetemi szabályzatok megalkotásánál arra kellett gondolni, szabályosan, hogy *a tényleges döntés nem a tanács kezében van.* Így nekünk és olvasóinknak az őszi, helyi fordulóra kell majd több figyelmet szentelnünk, talán éppen olyan kérdésekben, hogy rövidebb lesz-e a vizsgaidőszak vagy sem.

A tanácson néhány fontos és szakszerű jogászi észrevételen kívül magam két hangsúlyos javaslatot tartottam kiemelendőnek. *Kozma József* indítványozta, hogy a jelesre értékelt speciális kollégiumi teljesítmény számítson be a félévi átlagba — kötelező érvénnyel. *Katona Péter* pedig újfent arra hívta föl a figyelmet, hogy a szabályzat is mondja ki az OD KISZ képviselőjének teljes értékű tagságát az intézményi tanácsokban.

Az egyetemi tanács harmadik napirendi pontjának megfelelően bejelentések hangzottak el. Megtudtuk, hogy április 14—15-én Szegeden tanácskoztak az ország tudományegyetemeinek rektorai. Végül egy örömhír: az egyetem komoly eséllyel pályázik a Délép munkásszállásának megvásárlására — kollégium céljából. De erre — hogy a rektori csengőszóra utaljak — később mondatik ki az ámen.

DLUSZTUS IMRE

Küldöttgyűlés a tudományegyetemen

Aktivitás — személyi kérdésekben

Furcsamód nem derült ki a JATE KISZ-küldöttgyűlésének hangulatából, hogy egy olyan szervezet képviselői üléseznek, amely *mély válságot* él meg (e tényt önmagáról deklarálja is), s az ebből való kiutat keresi. (Az egyetemi KISZ szervezettsége egyébiránt 38%-os.) Az egyetem KISZ-szervezetének legfelsőbb fórumán parázs vita helyett — egészen a személyi kérdések megtárgyalásáig — néhány „illedelmes" hozzászólás hangzott csak el; bár ez most inkább a rendkívül alapos előkészítési munkának, a részletes és önkritikus beszámolónak, s nem az érdektelenségnek volt betudható.

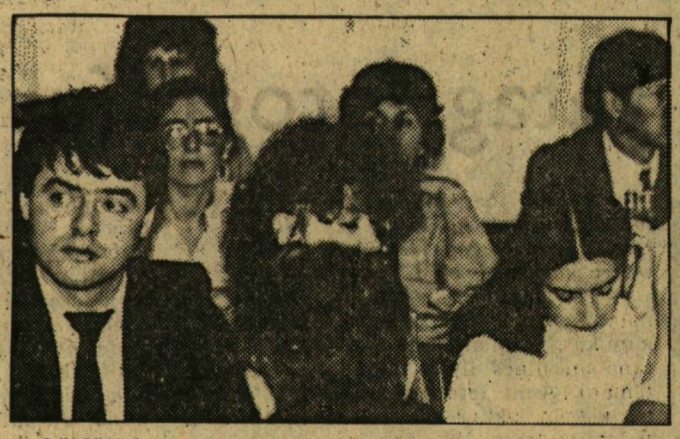

A küldöttek egy csoportja

Az április 19-én megrendezett egész napos küldöttgyűlés — melyen a párt és a KISZ helyi és központi vezetőségének képviselői, az egyetem vezetői és mintegy száz küldött vett részt — közel ugyanennyi időt szentelt a szervezet új vezetőinek, illetve felsőbb fórumokra delegálandó képviselőinek megválasztására, mint a beszámoló és a határozattervezet vitájára; bizonyos mértékig persze érthető, hogy a KISZ-tagság a nagy horderejű határozatok megvalósítása, majdani megvalósulása érdekében minél kedvezőbb személyi biztosítékokat (is) keres.

*Kozma József*nek, a KISZ JATE Bizottsága titkárának a beszámolóhoz fűzött szóbeli kiegészítései után 15 hozzászólás hangzott el, ezek közül ismertetjük a legérdekesebbeket.

Habina Péter, megyei KISZ-titkár és *dr. Kiss Barnabás*, az egyetemi párt-vb képviselője egyaránt a KISZ *politikai jellegének* erősítését tartotta elsőrendűnek. Kiss Barnabás arról is szólt, hogy a párt és a KISZ kapcsolatának javítása nem csupán a vezetőségek, hanem a tagság szintjén is kívánatos volna, különös tekintettel a pártépítés feladataira. *Asztalos Béla*, a TTK oktatója a szerződéses fiatal oktatók kilátástalan egzisztenciális helyzetét körvonalazta, majd felhívta a figyelmet arra, hogy az *oktatói kar elöregedése* többek közt a hallgatókkal történő kapcsolatok szempontjából sem kívánatos. Nagy tapssal jutalmazták *Zsótér András* TTK-s hallgató felszólalását, aki nehezményezte, hogy bár az egyetem alapvetően oktatási intézmény, benne mégsem elsődleges fontosságú az oktatómunka. Mint mondotta, anyagilag és erkölcsileg a kutatómunka megbecsültsége lényegesen nagyobb, ez pedig az oktatói gárdát nem jegyzetírásra, s minél jobb előadások megtartására inspirálja. Az oktatók minősítésénél — mondotta — elsősorban azt kellene figyelembe venni, hogy az illető *milyen tanár*, milyen színvonalú és hatásfokú órákat tart. *Búcsú Lajos* (TTK) az országos stúdiós mozgalomról nyújtott áttekintést, s egy *egyetemi rádió* megvalósításának gondolatát vetette fel. (Ez később a küldöttgyűlés határozatába is bekerült.) *Fischer Lajos*, volt bölcsészkari titkár a kari KISZ súlyának növekedését tartotta fontosnak az Egyetemi Bizottság ellenében, s keveselte azt az arányt, amennyivel a karok a KISZ költségvetéséből részesülnek. Javaslatára a határozat pontjai közé felvették az egyetemi KISZ-szervezet *decentralizációját* (pénzügyileg is).

Dr. Csákány Béla, a JATE rektora hozzászólásában az egyetemi demokrácia fontos fórumának nevezte a küldöttgyűlést, majd a *tanulmányi fegyelem* megszilárdításának érdekében bevezetendő intézkedéseket ismertette. Helytelenítette azt a múltbeli gyakorlatot, hogy egy-egy szorgalmi időszak mindössze 11—13 hétig tartott (gyakorlatilag), a központilag előírt 14 hét helyett. Mivel az egyetemen az oktatás az elsődleges, a félévenkénti 14 hetes oktatási időt ezentúl akár az őszi szünet „terhére" is biztosítani fogják. Az őszi társadalmi munkák a rektor véleménye szerint nem segítették elő a szocialista munkaerkölcs kifejlődését a hallgatókban, így a jövőben egyetemi szervezésű *társadalmi munka nem lesz*. (Ez persze nem zárja ki annak lehetőségét, hogy egyetemisták egyes csoportjai munkát vállaljanak, de nem az oktatási idő rovására!) *Csökkenteni kívánja az állami vezetés a vizsgaidőszakot is.* (Érdekes, hogy erre a bejelentésre nem reflektált senki, holott alig hiszem, hogy van olyan hallgató, aki ebben a kérdésben egyetértene az állami vezetéssel. Az Egyetemi Tanács hallgató tagjai tehát gyakorolhatják majd egyetnem-értési jogukat...) Dr. Csákány Béla a kollégiumi helyzetet is érintette: megtudtuk tőle, hogy az Irinyi kollégium „jogosítványa" 1987. december 31-én lejár, azaz 1988. január elsején az épületben hallgató már nem tartózkodhat. Addig meg kell oldani a kollégiumi lakók elhelyezését.

A küldöttgyűlés ezután megszavazta a beszámolót és a határozattervezetet, az utóbbit némely kiegészítésekkel. Egyedül a tájékoztató bizottság felállításának javaslatát vetették el a küldöttek, attól tartva, hogy ez a KISZ további bürokratizálódásához vezetne. Egyhangúlag megszavazták viszont a vegyészek határozati javaslatát (melyeket múltkori számunk 3. oldalán ismertettünk). Magáévá tette az egyetemi küldöttgyűlés a Természettudományi Kar KISZ-szervezetének *politikai állásfoglalását* is; ezt a dokumentumot — fontosságára való tekintettel — lapunk első oldalán közöljük. Határozat született arról, hogy a küldöttgyűlés teljes anyagát sokszorosított formában bocsájtsák az érdeklődők rendelkezésére.

A legnagyobb érdeklődést és aktivitást az utolsó napirendi pont, nevezetesen az új vezetőség és a küldöttek megválasztása váltotta ki. Az Egyetemi Bizottság két jelöltet állított az egyetemi titkár személyére vonatkozóan: *Pálfi György* harmadéves biológus-hallgatót és *Szabados Gyula* negyedéves joghallgatót. Utóbbinak a jelölőlistára való felkerülését a küldöttgyűlés nem szavazta meg. Ezután a jelenlevő küldöttek még két személyt javasoltak: *Nagy Attila* ötödéves matematika—fizika szakos tanárjelöltet és *Mátó Tibor* negyedéves jogászt. A szavazás első fordulója során senki sem kapta meg a szavazatok több mint 50%-át, (Nagy 45, Szabados 21, Mátó 16, Pálfi 11, érvénytelen 3), így a következő fordulóban a két legtöbb szavazatot kapott jelölt neve került fel a szavazócédulára. A második forduló már meghozta a döntést: a küldöttgyűlés 62:23 arányban *Nagy Attilát választotta a KISZ JATE Bizottságának titkárává.*

Kitüntetések

Eredményes munkájuk elismeréseként KISZ KB által adományozott kitüntetésben a JATE KISZ-szervezetének tagjai közül az alábbiak részesültek: *Kozma József*, a KISZ JATE Bizottságának titkára KISZ-érdemérmet; *Kiss Erika* (ÁJTK), *Kovátsné Vörös Ágnes* (BTK) és *Molnár Attila* (TTK) aranykoszorús KISZ-jelvényt; *Fazekas Zsuzsanna* (TTK), *Füredi László* (ÁJTK), *Wéber Margit* (OD) és a *jogi kar FEB-munkát végzett kollektívája* dicsérő oklevelet kapott. Az „Egyetemért" plakettet *Berkesi Ottó* (OD) vehette át. A kitüntetések átadására az egyetemi és a kari küldöttgyűléseken került sor.

A választások eredményei

Az egyetemi küldöttgyűlés döntése értelmében a KISZ országos kongresszusán a JATE-t az újonnan megválasztott egyetemi titkár, *Nagy Attila* fogja képviselni. Őt delegálták a KISZ Csongrád Megyei Bizottságába is.

A küldöttgyűlés a KISZ KB Egyetemi Főiskolai Tanácsának tagjává *Bedő Katalin* harmadéves bölcsészhallgatót választotta.

Az Egyetemi Bizottság tagjai közé az egyetemi titkár — Nagy Attila — és a négy kari titkár — *Igaz Ágnes* (ÁJTK), *Katona Péter* (OD), *Novák Szabolcs* (TTK) és *Zilahi Tibor* (BTK) — ab ovo delegált. Rajtuk kívül a küldöttgyűlés szavazása szerint e legfelső egyetemi testületben a következők képviselik majd az egyetem hallgatóit: *Ambrus Katalin* (TTK), *Bedő Katalin* (BTK), *Csák Éva* (BTK), *Gaál Zsolt* (ÁJTK), *Judik Csaba* (TTK), *Mezey Róbert* (ÁJTK), *Pálfi György* (TTK), *Retkes Zoltán* (TTK), *Tóth Tünde* (ÁJTK), *Török Magdolna* (ÁJTK).

A megyei küldöttgyűlésen a kari titkárok mellett az egyetemet *Bádonyiné Nagy Ilona*, *Bedő Katalin* és *Nagy Attila* képviseli majd.

Az egyetemi KISZ-szervezet Pénzügyi Ellenőrző Bizottságának elnöke *Tutrai Sándor* (OD) lett, tagjai pedig: *Fekete Zoltán* (TTK), *Fischer Lajos* (BTK), *Hermanné Nagy Etelka* (OD), és *Kovács Márta* (ÁJTK).

Hol tartunk, haladunk valamerre?

Kozma József három éven át állt a KISZ Egyetemi Bizottságának élén. A küldöttgyűlés után megkértük, hogy összegezze az elmúlt időszak tapasztalatait; vázolja fel azokat a tendenciákat, amelyek az elmúlt években a KISZ-szervezetében jellemzők voltak.

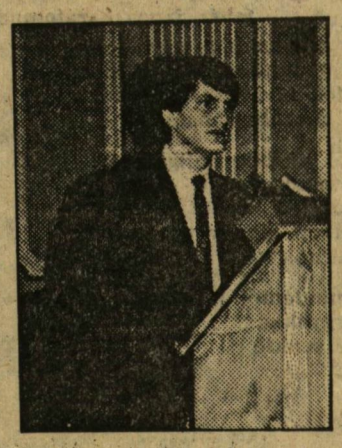

Kozma József „búcsúbeszéde"

— Kétségtelen — mondotta —, hogy a KISZ az elmúlt időszakban *leszálló ágba került*. A kari szervezetek önálló tevékenységre törekedtek, ám egyre szűkebb lett azoknak a köre, akik a kari egységet demonstrálni tudták volna. Általában a kari rendezvények szervezésében több energia fékszik, mint amennyit belőlük valójában profitálni lehet, s ez a tény hamar elkedvetleníti a szervezőket. *Hibás tendenciának tartom* azt, hogy a karok ritkán fordultak egymás felé, s nem ismerték fel azt, hogy számos területen — például tanulmányi ügyekben, a sport- és szabadidő-programok szervezésében, az oktatáskorszerűsítésben — *egymásra vannak utalva.* Az Egyetemi Bizottság részéről történtek erőfeszítések, hogy a karok vezetőségeit a legfontosabb közös ügyekben egységes fellépésre orientáljuk, ezeket a törekvéseket azonban ritkán koronázta siker.

Természetesen *előremutató jelenségeket* is regisztrálhatunk: megerősödött a képviseleti tevékenységünk súlya az Egyetemi Tanácsban, a tanács hallgató tagjai idén márciusban számot adtak tevékenységükről a KISZ-tagságnak. (Erre az eseményre a JATE-klubban került sor.) Örvendetes az is, hogy az utóbbi években az önmarcangolás, a tépelődés helyett a *kiút keresésére* összpontosult a figyelem. Előremutató a *választások demokratizálódása*, melynek bizonyítéka az egyetemi küldöttgyűlés is: egyes csoportok is állíthatnak immár önálló jelöltet, sőt, amint a mostani példa mutatja, egy ilyen jelölt akár a többség bizalmát is megkaphatja. Ezen az úton volna a következő állomás a *közvetlen választások bevezetése* — jómagam ennek híve vagyok.

Összességében megállapítható, hogy a KISZ-en belül *paradox helyzet* alakult ki: egyrészt a szervezet jelenlegi állapotában elkerülhetetlen a változtatás, a megújulás, másrészt — éppen a jelenlegi állapot miatt — olyan alacsony az együttgondolkodás szintje, hogy ezen változtatások megvalósítása egyre nagyobb nehézségekbe ütközik.

Az új egyetemi titkár a KISZ-ről

Beszélgetés Nagy Attilával

— Nem szerepeltél a „hivatalos" jelöltek között, így a küldöttgyűlés előtt nem voltál olyan ismert a tagság és a hallgatóság köreiben, mint ők. Arra kérlek, néhány szóval foglald össze eddigi utadat!

— Győrben, a Révai Miklós Gimnáziumban érettségiztem 1980-ban. Egyévi katonaság után kerültem Szegedre, a Természettudományi Karra, ahol jelenleg ötödéves matematika-fizika szakos hallgató vagyok. Elsőévesként alapszervi titkár voltam, a következő évben az EB kollégiumi felelőse. Sok értékes mozgalmi tapasztalatot szereztem ekkor a KISZ KB EFT kollégiumi munkabizottságának tagjaként is. Később tagja lettem az Irinyi Kollégium Bizottságának — ebben a kollégiumban lakom immár öt éve —; a múlt év egy időszakában a kollégiumi bizottság titkári feladatait is elláttam.

— A jelölő bizottság által állított két titkárjelölt széles körben ismertethette programját; többek közt lapunk hasábjain is. Neked erre mindössze öt perc állt rendelkezésedre a küldöttgyűlésen. Mi az, amit az általad ott elmondottakból a legfontosabbnak itélsz?

— Meg kell teremteni a KISZ belső szervezeti egységét. Előre kell jutni a politikai érdekképviselet és érdekvédelem területén; ennek első lépcsőfoka az egyetemi közélet demokratizálása lesz. Törekedni kell arra, hogy az oktatáskorszerűsítésre vonatkozó határozatok a gyakorlatban is megvalósuljanak. E téren a legelső teendő, hogy ezeket a határozatokat megismertessük a hallgatókkal, és tudatosítsuk bennük azt, hogy az egyetemi oktatás korszerűsítése olyan *összhallgatói érdek*, amelyet a KISZ a maga politikai eszközeivel támogatni tud, valamint azt is, hogy eredményt csak akkor tudunk elérni, ha szövetségesnek megszerezzük oktatóinkat. Fontos dolog az oktatói-hallgatói viszony javítása minden szférában. Lényeges az egyetemi közélet demokratizálódása szempontjából az, hogy a hallgatók érezzék: számítanak a véleményükre és figyelembe veszik azt. Kívánatos volna, ha az eljövendő vitákban a *társadalom és az egyetem problémái együttesen* tükröződnének, s a megoldások alternatíváit közösen dolgoznánk ki.

(Székely Attila felvételei)

— Úgy láttam, sokan szimpatizáltak azzal a gondolatoddal, miszerint az egyetemen szerveződő öntevékény csoportokat a KISZ-nek nem irányítania kell, hanem együttműködnie velük.

— Az öntevékeny csoportok eddig bizonyos függőségben voltak a KISZ-től, illetőleg az Egyetemi Bizottságtól. Ezen változtatni kell, mégpedig a demokratizálódás irányába. Biztosítani kell, hogy ezek a csoportok saját ügyeikben öntevékenyek legyenek, önállóan határozzanak. Ezt mi úgy tudjuk elősegíteni, ha velük együtt törekszünk arra, hogy gazdaságilag minél önállóbbakká váljanak; ha minél több információval látjuk el, és ha szakmai igényeiknek megfelelő fórumokhoz segítjük őket.

— Az új Egyetemi Bizottság tagjai között sok az alsóbb éves hallgató. Jó vagy rossz dolog ez a „fiatalítás"?

— Ez kétoldalú dolog: egyrészt jó, mert hosszabb távon lehet rájuk — remélhetőleg — számítani, másrészt viszont feltételez némi tapasztalatlanságot is, ezért várjuk, hogy a tapasztalt munkatársak továbbra is segítsenek bennünket. Mindenesetre nagyon szeretném, ha az Egyetemi Bizottságban jó légkör, és egyfajta *belső demokrácia* alakulna ki, amely *minta* lehet a kari, alapszervi bizottságok számára. Tervezünk néhány, nagyobb teremben megrendezett nyitott EB-ülést is; ennek célja az, hogy a KISZ-tagság meggyőződhessen arról, hogy az általa választott testület hogyan dolgozik. Jó lenne, ha erre valóban kíváncsiak lennének az emberek.

Vezetőségek a SZOTE-n és a főiskolán

Az orvosegyetemi KISZ-szervezet titkára *Nagy Zoltán*, helyettese *Nagy Anikó*. Az ÁOK titkára *Kardos Attila*, a gyógyszerészeké *Gombkötő Zsuzsanna*, az OD vezetője *dr. Gurzó Mihály*. Az EB tagjai: *Dobos Erika, Edelényi Erzsébet, Illanicz Ingrid, Kovács Attila, Kovács Éva, Keresztúri Attila, Leiner Frigyes, Rácz Erzsébet, Valicsek Erzsébet, Varga Márta* és *Végh Éva*.

A főiskolai titkár *Farkasinszki Sándor*, helyettese *Záborszky Magdolna*. Vezetőségi tagok: *Balogh Erika, Bánhidi József, Diós Ildikó, Gönczi Károly, Hegedüs Andrea, Jóföldi Gabriella, Kasza Irén, Kmetty Enikő, Kovács Tibor, Kucsa Alicze, Kucsó István, Lővey Zsuzsanna, Mátó Gyöngyi, Ódor Edit, Pálfi Edit, Rengei László, Russay Olivér, Szatmári Gabriella, dr. Zsiga Attilla (OD).*

Szépirodalmi rovat

Podmaniczki Szilárd

a némaság a csend

fehér János barátomnak

díszleteink a tegnap a tegnapelőtt
mind csak nyugtalanabbá tesznek
a mozdulatok elválnak a testtől
sorrendjük megállapíthatatlan

míg szemtől szembe hallgatunk
eltűnik bennünk az idő
s mi a díszletek között
mint sziklákon elhagyott
elázott eszközök

s válunk mindentől idegenné
csöndes tárgyakká
mely többé senkié

Balog József

Másodszor

Pilinszky János emlékének

a tenger mélyén állok
talpam alatt a víz
dühöng

halak futnak fejem fölött
a levegőben
madarak úsznak fuldokolva
odalenn

megbomlottak az élők
mondom —
nem
kizökkent az idő
mondom —
nem
a világ eltűnt Isten szeme elől
mondom —
nem

a tenger átfordult a másik
oldalára
üvegteste megpördült
ívben megfeszült
és kihányta az éjszaka csontjait

majd alszik megint
ringatja újra
az egysejtűeket

Farkas Csaba

Stilizált szív és zúzógyomor

Óvatosan két ujjam közé fogtalak, s ráhelyeztelek egy pici karácsonyfa ágára. A karácsonyfát még karácsony után dobták ki az ablakon, úgy tűnt, halott már, de amint megérezte, hogy rajta állsz, gyantát izzadt a fejed fölött levő ága, rádcsöppent, bevont tetőtől talpig, borostyánná szilárdult, stilizált szív alakúvá. Egy ideig mozogtál még benne, csillogó légbuborékokat préseltél ki magadból. Szép voltál. A nap felé tartottalak, olyan voltál a borostyánban, mint egy döglött szöcske, csillogtak a buborékok, földobtalak, egyre gyorsulva emelkedtél feljebb. Egy fecske jelent meg magasan fölötted, szárnyait összehúzta, úgy zuhant rád, mint a kő, s olyan gyöngéden kapott be, hogy még meg is köszönted. Leemésztette rólad a borostyánburkot, már te kerültél volna sorra, de átrágtad magad a zúzógyomrán, vigyázva, nehogy a benne levő mindent megőrlő, három kavics közelébe kerülj. Befészkelted magad az inas fecskehúsba a szárny alatt, rátapadtál egy verőérre, s a fecske ettől kezdve napról napra gyengült, hiszen te dolgoztál benne, mint egy nadály vagy egy orchidea. Tolla kopott lett, szeme fénytelen, csonttábőrré soványodott, s mikor meghalt a levegőben, már leesni sem tudott, mert nem volt súlya. Cselekedned kellett, ha el akartad kerülni a fulladást. Utat rágtál magadnak az aszott porhüvelyben, kiültél a halott fecske borzas szárnytövére. Ringatóztál a levegőégben. Az ég kék volt, hajad szikrázott a fényben, el is kapott egy szitakötő rögtön, röptében párzott veled, aztán elhajított. Libegve értél földet, mint a pernye, melyből kiégett minden éghető. Üldögéltél a gyémánttal kevert porban. A felhők jöttekmentek. Egyszerre csak zirrzurr, zörgést hallottál saját magadban és patkócsattogást, mint mikor háborús szekerek vonulnak a kövesúton, s kibújt belőled ötven szörnyű szitakötő-lárva. Rendíthetetlenül vonultak a víz felé. Páncélosak voltak és érzéketlenek, habár még csecsemők. Nézés nélkül is láttak téged. Futottál. Nem kaptak utánad. Leültél egy fehér kavicsra, amit békák szopogattak kerekre, és sírtál. Egy kék lepke arra szállt, a fejedre ült, szárnyával óvott a tűző naptól, hogy könnyeid ne párologjanak el, föl tudja őket szívni. Felszívta. Aztán összezárta szárnyait, hogy érjen a napfény, és verejtékezz. Mert még szomjas volt. Hirtelen elkaptad az egyik lábát, rémülten szárnyra kapott, dülöngélve repült veled a rét fölött, te a lábába kapaszkodva lógtál. Víz fölé értetek. Lelkem ott lebegett fölötte, és látott téged. El akartad engedni a lepke lábát, de görcsöt kapott a kezed. Nem tudtad elengedni, s a lepke egyre sebesebben repült. Ekkor elharaptad a lábát, a vízbe hullottál. Még mindig görcsösen markoltad a rángó lepkelábat. Súlyod — csekélysége miatt — a felszíni hártyát nem törte át, a felületi feszültség megtartott a víz tetején. A víztükör enyhén fodrozódott, te ezt hullámzásnak láttad, mégis, csak feküdtél rajta. Aztán óvatosan fölálltál. Megpróbáltad sarkaddal áttörni a felszíni hártyát, de az nem szakadt be. Ekkor óvatosan léptél kettőt. Aztán még kettőt. Aztán elindultál a part felé.

Egy hallgatag fotográfus

Somogyi Leventével a JATE TTK III. éves hallgatójával, lapunk fotósával nem lehet interjút készíteni, mint ahogy az elmúlt egy év során barátilag sem sikerült őt „művészetének misztikus oldaláról és apró „műhelytitkairól" beszéltetnem. Somogyi Levente nem beszél, s a kommunikációnak ezt a formáját nem megátalkodottságból, nem elvtelen individualizmusból vagy a titokzatosság vonzó látszata miatt tagadja meg, hanem azért, mert az ő számára a kifejezésnek nem elsődleges közege a nyelv. Ő fotográfus.

Nem beszél, de ezért el nem ítélhető; képei tökéletes alibit igazolnak.

*

— A múltkoriban a szerkesztőségben éppen a te új képeidet forgatta valaki, s amikor megkérdeztem mi az, azt felelte: a Levente szomorúságos képei, nézd meg, az élettől is elmegy a kedved.

— Hát, én nem hiszem, hogy teljes harmónia lenne a világban,... szóval, talán ez az ami benne van a képekben. És én mindig szerettem a melankólikus dolgokat.

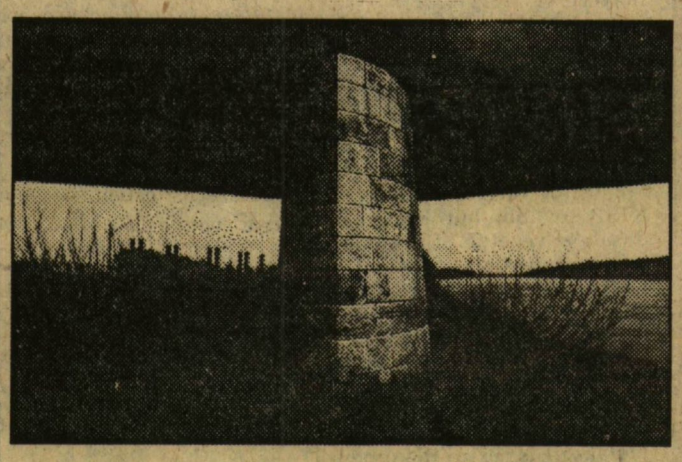

— Képeiden nem csak portrékat nem látni, de még a képek mellékalakjaként sem tűnik fel az ember. Talán még a gépet is eldobnád ha eleven személy tévedne a keresődbe?

— Mondhatnék valami ars poeticát, hogy az én számomra izgalmasabb, fontosabb a táj és a környezet, és ez sem lenne hazugság, de a teljes igazsághoz hozzátartozik, hogy elég gátlásos vagyok, és nem merem az embereket meglesve fényképezni. Jó lenne ha tudnám, de nem tudom.

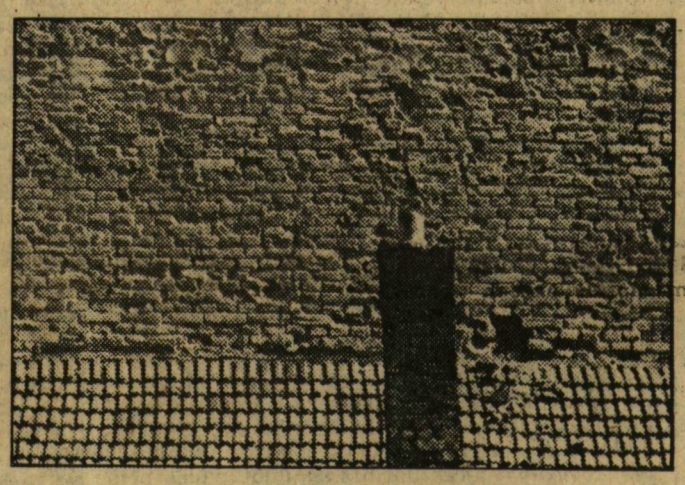

— Ez persze nem lenne kizáró ok, hiszen az alanyok beleegyezését is lehet kérni, modelleket is be lehetne állítani.

— Csakhogy én nem szeretem ezt a fajta fényképezést.

— Mi lehet akkor a fotó tárgya?

— Nem tudom ezt jobban elmondani, a kép a valóságnak olyan pontja, amelyben látszik az erő. Ezt talán igazságnak nevezhetjük. Bár így fellengzős egy kicsit. De a hitelesség a kép igazsága nekem nagyon fontos, és úgy hiszem, az embert ábrázoló képek könnyebben tévednek hazugságba, mesterkéltségbe. Ezt szeretném elkerülni.

— Feltételezem, hogy számodra elfogadhatatlan a képbe való mindenféle beavatkozás.

— Ez sem egyértelmű. Annyi bizonyos, hogy a kép lényegét érintő változtatást én nem szívesen hajtok végre, de ostobaság lenne ezt — akár a magam számára — törvényként kijelenteni. Benyhe János talált egyszer egy leomlott szobrot, és a hatalmas kőtömböket átcipelte oda, hol kedvezőbb volt a fény. Ez természetes.

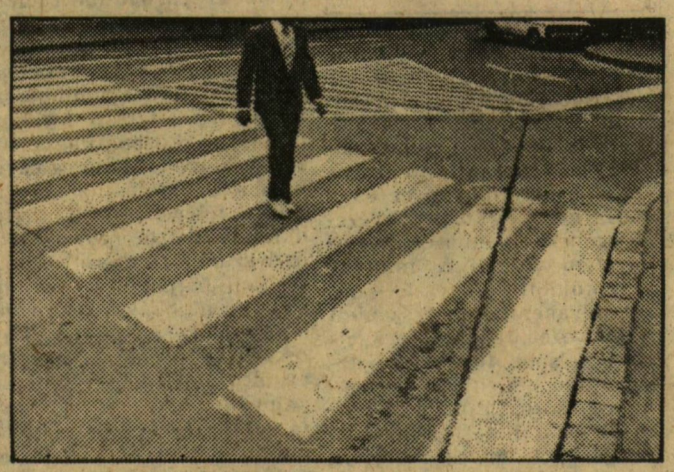

— Tudnál beszélni a témaválasztásról, a kompozícióról, arról, hogy mikor és miért kattintod el a gépet?

— Korábban egy ideig mániákusan fényképeztem kapukat, kapualjakat. Mostanában nincs ilyen állandó témám. Amit lefényképezek, az nekem akkor ott jelent valamit, leginkább egy érzést fejez ki, de ez gondolatilag nem fogalmazódik meg bennem. Nem fordítom le, nem is tudnám, érted?

— Látható, hogy a fotóid nem dokumentatívok, nem értékmegőrzők, nem szociografikusak, nem mozgósító erejűek. nem valamely következetes szándék vagy gondolat leképezései, hanem — banális megfogalmazással élve — „érzékeny hangulatjelentések", s mint ilyenek következetesek; de nem zavar-e, hogy miközben a fényképezésnek a mind naturalistább, mind durvább irányzatai hódítanak, te valami anakronisztikus, aggódó érzelmességgel szemléled a világot?

— Nem, ez nem zavar, mert a fényképezés nekem csak így fontos, csak így tudom csinálni. Persze amikor a különböző pályázatok nyertes képeit nézegetem, akkor azért két dolog gyakran elkeserít. Az egyik a technikai virtuozitásnak, tehát az egyre többet tudó gépeknek a megnövekedett jelentősége, és ennek feltétlen elismerése, a másik pedig a képek direktsége, közhelyszerűsége. Tipikus díjnyertes kép a nagy fehér lakótelep tövében görnyedten álldogáló törődött, fekete öregasszony, s a cím pedig: Magány. Ez kínos, nem?

— Ez igen. És a jövőd?

— Az is. Egyszerűsítve fogalmazhatok úgy; nekem a fényképezés a legfontosabb, jó lenne ha kizárólag ezzel foglalkozhatnék. Csak hát a lehetőségek nem éppen korlátlanok, ráadásul az a terület, amelyen még leginkább el lehet helyezkedni — a fotoriporteri munka — úgy hiszem, nálam élelmesebb, mozgékonyabb embert kíván. Talán el lehetne helyezkedni egy múzeumban, vagy — bár ez illuzórikus — a Műemlékvédelmi felügyelőség megbízásából járhatnám az országot. Mindezeknek sok egyéb, például nyilvánvaló technikai fogyatékosságaim mellett az is akadálya, hogy semmiféle papírom nincs arról, hogy egy kicsit értek a fotózáshoz. Őszintén szólva nem vagyok túl optimista.

(lőrinczy)

Europe elrablása

A kontinens lelke II.

Európa népei a nemzeti keretek között próbálták megtalálni integritásukat. Nyugat-Európa országai az ipari forradalom után még inkább „elszaladtak" a társadalmi fejlettség valamint a technikai színvonal terén. Európa nyugati térsége önmagára talált. Kelet-Európában a kis népek tovább küszködtek történelmük „circulus vitiosusaival" (elmaradottság, archaikus társadalmi struktúra). Közben azonban az egész kontinensen tragikus lelki „balesetek" érték Európa népeit. *Az európai ember elvesztette mindennapi léte legfontosabb kapaszkodóját, az etikát.* Mindez beletorkollott két világháború szörnyű megrázkódtatásaiba, ám a XX. század borzalmai nem oldották fel a válságot, hanem még jobban elmélyítették. Századunk második felére pedig az emberek *megoldhatatlannak látszó értékvesztésbe* és lelki sivárságba kerültek.

A válság lényegét *Paul Poupard* bíboros, a Kultúra Pápai Tanácsa elnökének szavai fejezik ki legjobban: „Az embernek mélységes kételyei támadtak önmagával szemben. A széthúzó társadalomban nem találja helyét. Elfelejtette, mit tud, mit csinál, mit akar, mit tehet, mert nem tudja többé, hogy kicsoda is valójában."

Európa legfőbb öröksége, a problémák kulcspontja: *az Ember.* A kereszténység fő értéke hosszú időn keresztül az volt, hogy megpróbálta a hivőket egyetlen lelki közösségbe vonni, az emberek istengyermeki együttélését megvalósítani. Amikor azonban sokan ennek újraélesztését, a keresztény kultúra közös szellemi hagyományának életben tartását és mélyebb tudatosítását akarják, nem veszik figyelembe, hogy *az erkölcsi megújulás önmagában nem elegendő.* Az értékek egykori hierarchiájának újrafelépítése és a régi alapokon való új berendezkedés nem oldhatja meg a jelen válságát, mert annak súlyossága új alapok lerakását teszi szükségessé. Napjainkban valóban égető gond egy olyan *új, rugalmas etika* megteremtése, amely *visszaadja számunkra a világ egységben való szemléletét és segít bennünket, hogy megtaláljuk helyünket a társadalomban és a természetben.* Ahhoz, hogy a világ népei helyzetükön változtatni tudjanak, ki kell alakítaniuk a *politikai cselekvés új formáit,* és a szellemi közösségnek olyan formáját, amely szociális területen is megvalósítható, ugyanakkor nem sérti az egyén individuális szabadságát. Európának ebben rendkívül fontos szerepe van. Nem szabad elfelejtenünk, hogy az európai történelemnek nem csak a demokrácia, hanem a diktatúra is terméke, s az etikai törekvések gyakran alárendelődnek politikai-ideológiai megfontolásoknak. Kelet és nyugat ideológiai elválasztottsága gyakran eltakarja előlünk azt, hogy *Európa népei a technikai kihívásokra csak közösen válaszolhatnak,* és csak egységesen lehetnek képesek arra, hogy kiküszöböljék a nagyhatalmak befolyását. Az államhatalom minden eddiginél szélesebb mértékben tudja befolyásolni az egyén és a társadalom életét. Az állam primátusát csak össztársadalmi cselekvéssel lehet mérsékelni. Különösen a kelet-európai országokban, ahol elenyésző a társadalmak politikai ereje, s a politikai kultúra tudathasadásaival is meg kell küzdeni.

Ezzel elérkeztünk az „európaiság"-probléma legizgalmasabb kérdéséhez, a szabadság dilemmájához. Ez az a terület, ahol leginkább merítenünk kell az európai hagyományból. *Kontinensünknek ugyanis az antik és a keresztény tradíció mellett „barbár" öröksége is van: az önkényuralommal szembeni idegenkedés, a szabadságot semmibevevő tekintélyek gyűlölete, az egyéni méltóság tisztelete.* A kereszténységnek is azok az értékei számunkra a legfontosabbak, amelyek az egyénnek mint önmagértvaló lénynek, mint „zoon politikonnak" az öntudatosodását segítették. *Az egyén a történelem legbonyolultabb független változója,* ezért lehetetlen egyetlen lelki vagy politikai közösségbe kényszeríteni. A kereszténység hosszú időn keresztül életerős volt, ám attól fogva, hogy céljai elérésére igénybe vette a politikai hatalmat, sokszor megsértette a szabadság, az egyenlőség és a testvériség eszméjét.

A spirituális szféra mindig ad egyfajta lehetőséget arra, hogy segítségével kiszakadjunk az evilági lét meghasonlottságaiból, ám a mai ember problémáinak nem lehet ez a megoldása. *Az egyénnek önmagával és másokkal szemben is szabadnak kell lennie.* Európa lelki megújulása már nem mehet végbe az egyház vezetésével, még az őskereszténységhez való visszanyúlással sem. A mai ember magáratalálásában magának az individuális lénynek, az „Én"-nek kell középpontban állnia. Ezeknek az individuális lényeknek kell egy teljes tudati továbbfejlődés alapján megtalálnia az összekapcsolódás új formáit.

E folyamat kulcsszava már megszületett: szolidaritás. Ennek lényege az önmegbecsülés és egymás természetes, kölcsönös tiszteletének harmonikus összekapcsolódása. Az embernek örülnie kell saját és a mások létének egyaránt oly módon, hogy közben ne váljon középszerűvé, ne veszítse el egyénisége legfőbb értékét, az egyedi és egyszeri „énségét". A történelem célja az egyén szabadsága. Szabadnak lenni annyit jelent, hogy az összes többi ember szabadnak ismer el és aszerint bánik velem. „*...minden egyén szabadsága nem más, mint emberi voltának vagy emberi jogának visszatükröződése az összes emberek tudatában. Csak más emberek jelenlétében és azokhoz való viszonyomban mondhatom és érezhetem magam szabadnak*" (Bakunyin).

Az „európaiság" számomra elsősorban egy olyan mentális reakciókészség és viselkedésmód, amelynek értékrendjét a szabadság tisztelete és akarása határozza meg. Az „európaiság" olyan szemlélet, amelyben az anyagi, szellemi és lelki dolgok együttesen, egyenrangúan szerepelnek.

Ez az a pont, ahol Európa és különösen annak keleti fele messze elmarad önmaga lehetőségeitől, s attól az eszménytől, amit ez a szó, hogy „európaiság", magában foglal.

NAGY PÁL

Nézeteltérítés

Feladó: Sándor György

Már megint.

Megjelent egy könyv, aminek nem lett volna szabad megjelennie. Ezzel a szerző ugyanis önmegtagadást végez.

Többen megkérdezték, hogy ezek az írások mikor jelennek meg könyvalakban. Szeretném, ha összegyűjtött írásaim nem könyv alakban jelennének majd meg, hanem WC-papíron. Miért?! Ezért a pénzért már lehetne a WC-papírnak is tartalmat adni. Szeretném, ha írásaim időben — még használat előtt — az olvasók kezébe jutnának. Az elolvasásom után így a lehető legközelebb kerülnék az emberekhez. Elérném, hogy humorom mindennapos szükségletté válna. Úgyis az emberek legbelsejéből mozdítok ki... valamit. Aki egyszer Sándor György-pap írt használt, nem használ majd mást! Nem félek a mulandóságtól, hiszem, hogy kitörölhetetlen emléket hagyok.

A kultúra csak így juthat el a legeldugottabb helyekre is. „(1972)" — mondta a szerző oly sokszor, s most tessék!

Itt a könyv, az előadóestek szövege! Ráadásul a zsineggel összekötött papírcsomag nem tűnik alkalmasnak a szerző szándékának megfelelő funkció... nos... betöltésére.

„Expressz" — olvasom a csomagoláson. Hát elég későn érkezett, de tán még időben! Tán nincs még túl késő, hogy a kezébe jusson ahogy a címzés mondja: „mindenkinek (Magyarország.)" Egészen biztosan nincs túl késő, hogy végre „mindenki" megismerje ezt a *csak* 48 éves ifjú tehetséget, kivételes elmét.

Sándor György a közelmúltig *mufaj* volt. Egy ember, aki teljesen egyedül, és *teljesen* bejött a színpadra, és megosztotta velünk a gondolatait. Azon kevés kelet-európai koponyák egyike, aki nem csak sugárzóan okos, de *gondolkodik is!*

Közönsége, s 1972-ben még ő maga sem tudta elképzelni őt másképp, mint önműfajában.

Szerencsére a dolog másképp alakult, igen, merem állítani, szerencsére. Egyre gyakrabban találkozunk nevével, írásaival az újságokban, a tv felvette (de aztán mégsem adta le végig) önálló estjeit, tavaly jelent meg (reméljük) első Agylemeze, állandó „tanyát vert" a Mikroszkóp színpadon, most pedig megjelent *első* (sic!) könyve.

„Befutott" — mondhatja aki nem ismeri őt. Aki „rajongója", tán sajnálkozik, hogy megszűnt műfaj lenni, a mítosz elveszett. Kíváncsi lennék az ő véleményére! Talán nem tiltakozna nagyon, ha úgy mondanánk, a lényeg megmaradt: a gondolkodás, sőt gondolkodtatás.

Sokat meditáltam, hogyan lehetne őt most, a megismerés után — *el*ismerni. Születésemtől bizonyára nem függetlenül, végülis arra jutottam, hogy valamilyen... — díjat kellene adni neki. S hogy melyiket? Talán a Sándor György-díj lenne a legmegfelelőbb.

Márok

Kisebbségek és a „modern idők"

„Hol zsarnokság van, ott zsarnokság van." (Illyés Gy.: Egy mondat a zsarnokságról)

A nemzeti kisebbségek sok esetben kétszeresen is „kitagadottak". Egyrészt a diktatórikus politikát, másrészt a többségi nemzet történelmileg kialakult nacionalista hagyományait szenvedik. Ez utóbbit, ha a hatalom önnön legitimációjához felhasználja, „fentről" „bevett" politikai gyakorlatként szentesítik. Így a politikai szféra államosításának következményei fokozottan nehezednek a nemzetiségekre. Az etnikai kisebbség politikai arculata ugyanis ambivalens. Különböző társadalmi rétegeinek eltérő érdek- és tudatszerkezetéhez (amelyek hasonulhatnak a többségi nemzet egyes rétegeivel) sajátos kisebbségi tudat és érdek párosul. Ezt a többségétől eltérő nemzeti hagyomány és kultúra létezése magyarázza meg, amelynek kontiunitásáról nem mondhat le önfeladás nélkül. Azonban fenntartásához és ápolásához nélkülözhetetlen a kisebbségek kollektív jogait elismerő és védő kultúrájuk fejlesztését biztosító jog- és politikai rendszer. *A réteg és csoportérdekek szabad kinyilvánítását megszüntető, a tömegkommunikációs eszközök és a kultúrát közvetítő intézmények homogenizálását „össztársadalmi érdekként" tálaló diktatúrákban a kisebbség kulturális sajátossága a központi irányelvek és ukászok szöveghű átfordításában realizálódik.*

A nyilvános fellépés minden lehetőségének megszüntével nincs több esély az önmegtartás egyetlen reális módjára, a kollektív védekezésre. Az ellenállás formái individualizálódtak — szórványossá, esetlegessé válnak. (Illegalitásba kényszerülnek!) A sarokba szorított kisebbség még csak nem is kiált segítségért, mert nem tud, hiszen hangjától is megfosztották. A visszafojtott szűkölés pedig nem hallatszik messzire... Elterjedt vélemény: azokat a nemzetiségeket sújtják a legsúlyosabban retorziók, amelyek a leghangosabban védekeznek. Tiltakoznak szavakkal és bombákkal. Micsoda tévedés! A harc zaja az élet zaja! Aki harcol, annak van reménye és hite.

Az uniformizált társadalmakba szorult nemzetiségeknek van egy kiváltképpen érzékeny és sebezhető pontjuk az értelmiségük. *A kisebbségi intelligenciára nagyobb szerep és felelősség hárul mint a „normális körülmények között élő társaikra.* A politika és a kultúra fórumain nekik kell képviselniük és védeniük — rétegérdekek nélkül — „fajtársaik" érdekeit. Azonban megfelelő fórumok és eszközök híján elszigetelődnek azoktól akik tőlünk várják a biztató és bátorító szavakat. Helyzetük hasonlatossá válik a hajdani keleti despoták háremőreihez: mindent „csak és kizárólag" látniuk szabad. „Normális" körülmények között a sorozatos sérelmek — Jászit idézve — emelik az elnyomott etnikum értelmiségének „erkölcsi és szellemi" színvonalát. A politikai marginalitásba szorított csoportok harci kedvéhez azonban az szükséges, hogy a hatalom birtokosai betartsanak néhány játékszabályt. Ne toroljanak meg kegyetlenül minden apró, a hivatalos irányzatot megkérdőjelező és azt bíráló tevékenységet. Az egyedeire hullott minoritás azonban lehetővé teszi a politika urainak a szélsőséges módszerek esetenkénti alkalmazását. Az áldozat maga segíti a hóhérnak a kötelet megcsomózni. Való igaz: csak abban az esetben lehet teljes a hatalom győzelme, ha a logikáját el tudja fogadtatni alávetettjeivel. Márpedig az a kisebbségi pszichózis, amely szerint nincs a jogfosztásnak olyan foka amelynek elfogadása ne érné meg jobban, mint az engedetlenség fejébe kirótt egyéni büntetés, ezt a győzelmet realizálja. Így szükségtelenné válik a fizikai terror széleskörű alkalmazása. *A félelem szégyenérzetet szül.* Ez utóbbi pedig — — azért, hogy a kínzó lélekállapot feloldódjon — megteremti az önfelmentés, a magyarázkodás állogikáját. Minden egyes fentről címzett visszavágás igazolni látszik a „nyakbehúzó" magatartást. A szerencsésen végződő kiállás „megértéséhez" pedig segítségre siet egy-két ellenőrizhetetlen forrásból sugallt értesülés: X azért úszhatta meg, mert beszervezték...

A bizalmatlanság „bábelében" az egyéni kiállásnak, a börtönnek, az élet feláldozásának a heroizmusa szertefoszlik. Aszkéta fanatikusok pedig csak kivételesen akadnak. Ha prófétaságra nem is, de a vezetésre predesztináltak megindulnak végzetes és céltalan útjukon; az önmagukba húzódás, az alkohol, vagy a határok felé.

De mit hagynak hátra, mi marad a hátuk mögött — nélkülük? Egy zavarodott, rezignáltan és értetlenül sorsára meredő népkonglomerátum. Rémült és keserű csendbe burkolózva tűrik a városaikat idegen-értetlenséggel megbecstelenítő telepeseket, műemlékeik lerombolását, utcáik átkeresztelését, és az iskoláikat, nyelvüket fojtogató rendeleteket. Mit is tehetnének mást...?

Az oszmán hódítók csak a magaskultúrát hordozó, kiváltságos rétegeket irtották ki, illetve olvasztották magukba. A falvak népét — rendszeres adózás ellenében — meghagyták ősi szervezeteikben, szokásaikban. Nem volt elég „modern" a leigázási technikájuk. A XX. századi totalitarizmusok államépítő elve kiiktatja az ilyen könnyelműséget. A kisebbség falvait a hatalom mechanizmusába olvasztja: a többségi nemzetből küldi az elöljáróságot, a rendőrt és a tanítót. Az oktatásban pedig az államnyelvet favorizálja. Jászi állítását — mely szerint a négy órában erőltetett idegen nyelv szemben a szülői körben töltött húsz órával csak a nemzetiségi kultúrfejlődés megakasztója és ezért csak gátja lehet az össztársadalmi haladásnak, de semmiesetre sem az asszimiláció előmozdítója — mohón kezdte ki a jelenleg is folyamatban lévő tendencia. Nem sejtette ugyanis, hogy az általa politikai vakságnak ítélt próbálkozások más körülmények között nagyon is átgondolt, „realista" célkitűzések lehetnek. A századfordulón még ritka kivételnek számított a többségi nemzetnél fejlettebb kultúrával rendelkező kisebbség. Az I. és II. világháborút követő területi és politikai változások nyomán azonban az „elbutítás" irracionálisnak tűnő mechanizmusa jól felfogott „nemzeti-hatalmi" érdekként funkcionálhat, amelynek végrehajtását az ismertetett államtípus garantálja.

Ha azonban „kilábal" a falujából a „nép fia", hogy a kultúra magasabb szintjével megismerkedjen, áldozattal jár. A civilizálódáshoz szükséges tudást idegen környezetben (a „más" városában), idegen nyelven kénytelen elsajátítani. Ez a „kilábalás" első fokon kétlelkűséggel, végső fokon önfeladással jár. Ebből pedig nem a Jászi által előrevetített békés összeolvadás folyamata bontakozik ki, hanem egy néptöredék kálváriájának záróaktusa, amelylyel szemben egyéni elszántsággal még lehet dacolni, de kollektíven lehetetlen. A nemzetiségnek, mint egésznek ebben a szituációban már nincs választási lehetősége. Mije marad az önhitéből kiforgatott, jogaiban megrabolt népnek? Csak az istene és a papjai. Minden templom, istentisztelet, mint a nemzetiség létének utolsó erődítményei maradnak hátra. De annak a hatalomnak, amelynek az évezredes tradíciók csak annyiban szentek és sérthetetlenek amennyiben az érdekeit szolgálják. Ha „akarja" — ui. hatalma van hozzá — Isten is az ő nyelvén szól a szószékről. Pedig írva vagyon: Jaj, annak a népnek, amelyet az istene magárahagyott...!

BELLAVICS ISTVÁN

(Fuksz Lehel felvétele)

40 esztendős a népi kollégiumi mozgalom

Egy fejezet a NÉKOSZ történetéből

A Móricz Zsigmond Kollégium megalakulása

A társadalmi sorsforduló, a felszabadulás kül- és belpolitikai feltételei tették lehetővé, hogy hazánkban is kibontakozhatott a népi demokratikus átalakulás. Ebben a forradalmi átalakulásban — a történelmi igazságszolgáltatás részeként — már az 1944. decemberében összeülő ideiglenes nemzetgyűlés fontosnak ítéli a magyar közoktatás demokratizálását. A nemzeti programok elvei és az ismét lendületes munkába fogó Győrffy-kollégisták elképzelése szerencsés módon találkoztak.

Így került sor — a már működő Győrffy Kollégium, a debreceni „kis" Győrffy Kollégium, a hódmezővásárhelyi Cseresnyés, valamint a budapesti Petőfi Kollégium megindulása után — az országos népi kollégiumi mozgalom meghirdetésére:

„Mi, Győrffy-kollégista diákok, saját fejlődésünk legjobb tapasztalatai alapján állítjuk, hogy csak a mi utunkon művelődő diákság képes alapjában megteremteni az egyensúlyt az értelmiségi ifjúság és a demokrácia között. Ezért egy országos mozgalom megindítására szántuk el magunkat, amely céljául tűzi ki, hogy diákotthonokat és kollégiumokat szervez, hoz létre, és épít fel a középiskolák és főiskolák mellett, amelyekben a szegényparasztok és munkások fiai — tömegesen — anyagi gondoktól mentesen, demokratikus szellemben nevelődhetnek népünk értelmiségévé." — hangzott a felhívás 1946. július 10-én, s megalakult a *népi kollégiumok országos szövetsége* (NÉKOSZ) is, 1946. július 16-án Budapesten. A szövetség elnöke *Gyenes Antal*, főtitkára *Szabó Gergely* — mindketten Győrffy-kollégisták — lettek.

A felhívást nagy egyetértéssel támogatták a magyar demokratikus pártok (főleg a Nemzeti Parasztpárt és a Magyar Kommunista Párt) és a haladó közvélemény is. A pártok vezető személyiségei külön védnökségi feladatokat vállaltak a mozgalom eredményessége érdekében, valamint állami megbízatásaikból is segítették a kollégisták ügyét, életét. Utóbbiak közül is kiemelkedett *Rajk László* kommunista belügyminiszter tevékenysége, aki a közigazgatási osztályon keresztül rendelettel elsőként segítette megteremteni minden megyében egy-egy népi kollégium indulását. Ez a rendelet *Dénes Leó* szegedi polgármesternek is megérkezett. S 1946. július 28-án a Délmagyarország már arról tudósított, hogy *a szegedi Móricz Zsigmond népi kollégium* előkészítő bizottsága felvételét kérte az országos szövetségbe.

Az országosan is gyors szegedi indulás okait szubjektív országos kapcsolatok és objektív társadalmi körülmények magyarázzák. A szervezők személyes visszaemlékezéseiből tudjuk, — különös módon ennek az országos feldolgozásokban alig van nyoma — hogy *Székely Lajos* és *Levendel László* már korábban is ismerte a Győrffy-kollégisták elképzeléseit, eredményeit.

Székely Lajos Kolozsvárott, még egyetemi hallgatóként, kapcsolatai révén ismerte meg 1943—44-ben a győrffy-kollégisták belső életét, értékrendjét. A felszabadulást követően maga is részt vett a földosztásban, s Békéscsabán és környékén újabb meggyőződést szerzett a kollégiumi kísérletek indításának szükségességéről.

Levendel László pedig a balatonlellei Madisz diákkonferencián ismerkedett meg *Kardos László*val és más Győrffy kollégistákkal, s azok terveivel.

Székely Lajos és Levendel László szegedi találkozása és megismerkedése barátsággal és aktív együttműködéssel folytatódott. Mindketten elkötelezetten vettek részt az egyetemi ifjúsági élet megindulása akcióiban: a Szegedi Egyetemi és Főiskolai Ifjúság (SZEFI) haladó csoportjában. Ennek a baloldali, demokratikus érzelmű leendő értelmiségi ifjúsági csoportnak teremtett szociális feltételeket és közösségi szerveződési lehetőséget a Móricz Zsigmond Kollégium.

A kollégium létrehozásában 1946. május végén, június elején döntöttek. A szervező igazgató Székely Lajos tanárjelölt, titkár *Barek István* bölcsész, gazdasági felelős *Nagy Sándor* munkásjogásztanfolyamos hallgató lett. Velük dolgozott Levendel László, a medikus hallgató is.

Megkezdték a szervező, toborzó munkát Csongrád, Csanád, Békés, Bács-Kiskun megyékben is. Hivatalos megalakulásukról 1946. augusztus 18-án ad hírt a helyi sajtó. A kollégium tanárelnöke *dr. Kalmár László matematikus*, igazgató Székely Lajos, díszelnökök *Kodály Zoltán* zeneszerző és *Karácsony Sándor* pedagógus lettek.

A kollégium indulását Szegeden is a haladó erők összefogása segítette. Dénes Leó, a már említett polgármester, példamutatóan támogatta az első szegedi népi kollégium ügyét. Az indulást biztosító épület kiutalása megtörtént ugyan, (a volt Tunyogi Gimnázium a Vásárhelyi sugárúton) de az épület nem volt lakható állapotban. Ezért átmenetileg a Szent Gellért Konviktusban kaptak helyet a Kálvária úton. A Nemzeti Segély (az MKP szociális egységszervezete) által birtokolt bentlakásos intézményben néhány termet és szegényes felszerelést kaptak a kollégisták. Itt laktak a később csatlakozó közép- és szakiskolás szegényparaszt- és munkásgyerekek is.

A kollégium a körülményeknek megfelelően, részben a szükség diktálta módon is, vegyes összetételben indult: bölcsész, medikus, jogi tanfolyam hallgatói, középiskolások, dolgozók gimnáziumába járók lettek a tagjai. A korábbi vallás erkölcsi hagyományokkal ellentétben fiúk és leányok együtt dolgoztak, kezdetben összesen mintegy 50-en.

A kollégisták egyszerre láttak hozzá ideiglenes lakhatási körülményeik öntevékeny kialakításához, valamint leendő kollégiumi épületük rendbehozásához. Mai igényekkel mérve nehéz elképzelnünk, hogy *az elemi feltételek* (ágy, asztal, víz) sem voltak biztosítva. Az első szakmunkákat (villanyszerelő, asztalos, lakatos) ők maguk biztosították, a nagyobb feladatokhoz pedig külső, főleg városi segítséget kerestek. A városi költségvetésben külön tétel — elsőként 6000 Ft — szerepelt kollégiumi célra. A városi segélyek az országos, központi támogatások megindulásáig némi anyagi lehetőséget teremtettek.

A város társadalma különböző módon járult hozzá a szegény munkás- és parasztgyermekek támogatásához. A kollégisták sajtóban közzétett felhívására (1946 augusztusában) a honvédségtől vaságyat, szalmazsákot, a rendőrségtől ágynemőt kaptak, a többi bútorzatot a polgármester biztosította.

A kollégisták élelmezését több intézmény segítette megoldani. Néhány bolt ingyen adott tejet, kenyeret. Ebédelni pedig néhány gyárba, laktanyába, a klinikára, a rendőrséghez, a vasútra, postára jártak 4—5 fős, vagy még kisebb csoportokban.

Mindenféle egyetemi, iskolai ösztöndíj hiányában és családi anyagi segítség nélkül jelentős volt a kollégisták számára az ingyen fürdőjegy, az ingyen színház- és mozijegy, az ingyenes Délmagyarország biztosítása is.

Szegényes élelmezésükön és hiányos öltözetükön enyhített az ENSZ UNRA segélyakciója, amelyből — ugyancsak Rajk László segítségével — amerikai tengerészköpenyekhez, posztóöltönyökhöz, katonabakancsokhoz, törülközőhöz jutottak. Egyhangú élelmiszereik közé pedig csokoládé, tejpor, kakaó, mogyorókonzerv is került.

Emellett még gyűjtőakciókkal is próbáltak magukon segíteni a kollégisták. Az országosan engedményezett *gyűjtési akció során* Szegeden több ezer forintot gyűjtöttek össze; az önkéntes adakozók között magánszemély, vállalat, részvénytársaság, gyár- és természetesen a város vezetése is szerepelt. Az eredményekről tényszerűen is tudósított a helyi sajtó.

Az anyagi feltételek minimális szintjének megteremtése mellett, azzal párhuzamosan, éltek *a szellemi igények is.* A népi kollégisták az évszázados lemaradást egyéni életútjukban és nagy ambícióval kívánták pótolni. Az egyetemi élet politikai, szakmai közege nem kényeztette az újonnan érkezetteket. A Szegedi Egyetem konzervatív szelleme, nacionalista hagyományai, a város katolikus nézetei, csoportjai új akadályokat jelentettek. Országosan is felháborodást keltett egyik konzervatív szegedi professzor cikke, aki tartott az új népi értelmiség nevelésétől, aki „aggódott" a parasztkollégium új céljaiért, s aki feltehetően nagyon tartott a „janicsárok" képzésétől, szerepétől.

A kollégisták tiltakozása mellett a kommunista újságíró *(Lőkös Zoltán)* válasza harcos és lelkes pártolást garantált. Érdemes megemlíteni, hogy *Tóth Béla* népi kollégista témájú regényének címe és megközelítése pedig az utókor, ha úgy tetszik, a történelem válasza is a kezdeti ellenzésre.

Az egyetem kis létszámú *baloldali érzelmű oktatói* ugyanakkor igen lelkesen és szakmai hozzáértéssel segítették a kollégistákat. Így például Kalmár László, a már említett matematikus, *Trencsényi-Waldapfel Imre* klasszika-filológus, *Varga Tamás* oktató rendszeres szakmai órákat is tartottak.

A szegedi szellemi élet több személyisége, köztük az MKP vezető alakjai, pedig előadásokat tartottak, vitákat vezettek a kollégiumban. Nevezetesen pl. *Hegedüs Tibor* színházi főrendező, *Vaszy Viktor* zeneigazgató, *Bibó István, Straub F. Brunó* és *Tóth László* egyetemi tanárok, *Komócsin Zoltán* és *Zöld Sándor* politikai munkatársak voltak a kollégium vendégei.

A Móricz Zsigmond népi kollégium ezekkel a vitákkal, szellemi eszmecserékkel a város szellemi életének jelentős szakmai és politikai központja lett. Megfordultak a kollégiumban a város értelmiségi vendégei is. Többek között Karácsony Sándor, *Darvas József, Illés Béla, Veres Péter, Kassák Lajos.* A beszélgetések, előadások nyitottak voltak a városi diákok számára is.

A kollégisták azonban nemcsak hálás ismeretszerzők voltak, hanem *aktív ismeretátadókká is váltak.* Tevékenységükkel maguk is gazdagították a város és a környező vidék szellemi, politikai életét. Előadásaik (a társadalmi átalakulásról, a parasztkérdésről, a népegészségügyről) és művészeti fellépéseik (népdal-, ballada- és néptáncestek) jelentős tudatformálást segítettek főleg ifjúmunkások- és parasztok körében. A korszak ismert falujárósain „a város a faluért" akció keretében, — az MKP kezdeményezésére — a kollégisták eredményesen működtek közre.

A kezdeti kollégiumi eredmények mellett egyetemi, városi kezdeményezésekkel is éltek. A Móricz Zsigmond kollégium javasolta pl. József Attila nevének és emlékének táblával és relieffel való megjelölését, vagy pl. városi mezőgazdasági középiskola felállítását a szakképzés megoldására.

Sajátos kollégiumi kezdeményezés volt, ugyancsak az országos akciókkal összhangban, *új, más népi kollégiumok életrehívása,* szervezésének segítése. Ezzel érdemelte ki a Móricz Kollégium a „szegedi Győrffy" nevet.

MICHELLER MAGDOLNA

„Neveletlenek neveltek neveletleneket"

Dr. Krajkó Gyula a NÉKOSZ-ról

— Professzor úr, Ön 1948-tól volt lakója a felsővárosi népi kollégiumnak. Hogyan került oda, s hogyan alakult sorsa, annak feloszlatása után?

— A polgári iskola elvégzése után 1943-tól kereskedőinasként, később segédként dolgoztam. A háború utolsó esztendejében, és az azt közvetlenül követő időszakban azonban a kereskedelem Magyarországon gyakorlatilag pangott, inkább a feketepiacra helyeződött a hangsúly, így aztán otthagytam a „szakmát" és szülőfalumban, a tápéi községházán vállaltam tisztségviselői állást. 1947-ben kezdtem járni a dolgozók tanítóképzőjébe, s 1948-ban kerültem be a Bem tábornokról elnevezett népi kollégiumba, a nagyhírű Móricz Zsigmond Kollégium jogutódjába. A NÉKOSZ feloszlatása — 1949 nyara — után a kollégisták egy része, köztük jómagam is átjöttünk az egyetemre. Diplomát 1953-ban szereztem, azóta is itt dolgozom: 1964 óta mint a Gazdasági Földrajz Tanszék vezetője.

— Hogyan állták meg helyüket a népi kollégisták az egyetemen?

— Népi kollégiumba olyan fiatalok kerültek, akiknek a régi társadalmi rendszerben nem állt módjukban tanulni, noha nagyon szerettek volna. A szorgalommal tehát semmi baj nem volt, az előképzettség terén fennálló hátrányokat ennek segítségével hamar ledolgozták a NÉKOSZ-osok. Meg kell mondjam, hogy az első egyetemi évben ez igen nehéz feladatnak bizonyult, hiszen érettségi nélkül kerültünk az egyetemre, mivel a szakérettségik rendszerét csak a következő évben vezették be. Másodévre azonban ez a különbség már nem látszott, megszűnt.

— Milyen volt a kollégium összetétele és belső hierarchiája?

— A kollégium lakói mind életkorban, mind érdeklődésben igen heterogén képet mutattak. A többség már idősebb fejjel került ide — jómagam is öt évet „vesztettem" —, tehát némiképpen tapasztaltabban, mint a többiek. Ezen emberek előtt, akik közül sokan a nehéz fizikai munkát is megtapasztalták, *igen nagy becsülete volt a tanulásnak.* Túlnyomórészt középiskolások lakták ezt a kollégiumot; de akadt néhány egyetemista is, sőt olyanok is, akik az általános iskola hetedik-nyolcadik osztályát pótolták. A belső életet a *nagyfokú demokratizmus* jellemezte. Igazgatót, kollégiumi titkárt, kollégiumi tanácsot magunk közül választottunk. *Igen erős közösségi szellem* uralkodott, s a társadalmi tevékenységünk is sokkal erősebb volt, mint a mai diákotthonok lakóinak. Egymástól számon kértük a tanulást, a vállalt feladatok teljesítését; gyakran bíráltuk egymást és önmagunkat is. A hatórai kelés, a reggeli torna és a napi rendszeres tanulás, fegyelemre szoktatott bennünket; kevesen lógtak ki a sorból. Nyílt, őszinte, szókimondó vitákat folytattunk, egymást neveltük. Neveletlenek neveltek neveletleneket.

— Akkoriban a koedukáció egyáltalán nem volt természetes. Származtak-e problémák abból, hogy a fiúk és a lányok egyazon kollégiumban laktak? Nem botránkozott meg a szegedi polgárság?

— A polgárság részéről nem tapasztaltunk ellenérzéseket, a kollégiumon belül pedig „belső udvarlást" nem engedtünk meg, éppen a tanulási fegyelemre hivatkozva. A lányok egyébként igen szigorú neveltetésben részesültek, hiszen többségük faluról került Szegedre, így annak a szabadosságnak, amely a mai diákotthonokra jellemző, még a nyomát sem fedezhettük fel. Ahogy visszaemlékszem, nem tudok olyan házaspárról, akik itt a kollégiumban ismerkedtek volna meg egymással.

— Az úgynevezett „nagypolitikában" annyi minden történt azalatt az egy esztendő alatt, mint most egy évtized alatt. Milyen volt a politikai aktivitása a népi kollégistáknak? Voltak-e egymás között politikai viták?

— A politikai és társadalmi elkötelezettségünk sokkal nagyobb volt, mint a maiaknak, azonban némi *politikai naivság* is jellemzett bennünket. A NÉKOSZ-on belül erősnek mutatkozott a centralizmus. Vita soha nem arról folyt, hogy a felsőbb helyről érkezett rendelet jó-e vagy nem jó, hanem arról, hogy a helyi viszonyok közt hogyan lehet azokat végrehajtani. Tulajdonképpen fenntartás nélkül elhittünk mindent — kellő politikai tapasztalatok híján.

— A Rajk-pert is?

— Azt is

— Lehetett-e előre érezni, hogy a NÉKOSZ elhalásra ítéltetett? Hogy fel fogják oszlatni? Hogyan értékeli utólag az akkori kormányzatnak ezirányú lépését?

— Révai Józsefnek a népi kollégiumokról szóló, 1948. szeptemberében elhangzott bírálatát igen komolyan vettük. Alapos elemzésnek vetettük alá, ám vitáink során egy pillanatra sem merült föl bennünk, hogy a szervezetet fel fogják oszlatni. A NÉKOSZ feloszlatását tanév végén, 1949 nyarán jelentették be, azonban mi még ekkor sem tartottuk ezt végleges, visszafordíthatatlan döntésnek. Kollégiumunk tanácsa úgy határozott, hogy a titkár — ezt a tisztséget akkor én töltöttem be — utazzon Pestre, tájékozódjon ez ügyben a felsőbb szerveknél, s jelezze nekik, hogy a kollégisták nem értenek egyet a feloszlatással. Természetesen hamar kiderült, hogy ez a döntés valóban végleges. Utólag már világossá vált: az MDP *rosszul értékelte* a NÉKOSZ szerepét és tevékenységét, s „narodnyikizmusát" igencsak eltúlozta. Pedig a *NÉKOSZ-os fiatalok lendületét, küldetéstudatát továbbra is meg kellett volna őrizni, hiszen az egész társadalomra nézve jelentős hajtóerőnek bizonyult.*

Nem véletlen, hogy az egykori népi kollégisták 70—80%-a vezető értelmiségivé vált. A NÉKOSZ-szellem egyébként a mozgalom feloszlatásával nem szűnt meg; élt továbbra is azokban az állami, egyetemi kollégiumokban, ahova a népi kollégisták 1949 után kerültek. Ez a légkör egészen az 1952—53-as évekig érezhető volt, amíg az egykori NÉKOSZ-osok tanulmányaikat be nem fejezték.

SANDI ISTVÁN

Tuniszi történész Szegeden

Iszlám, liberalizmus, szocializmus

Tunézia szakszervezeti mozgalma a két világháború között címmel tartott előadást Mustapha Kraiem a JATE Tudományos Szocializmus Tanszékén. A viszonylag ismeretlen terület bejárásához maga az előadó nyújtott nagy segitséget nagyvonalú és gondolatgazdag témavezetésével. Bemutatta, hogyan jött létre Tunéziában az a gyarmati forma, amit protektorátusnak nevezünk. Ennek lényege az, hogy a kolonialista hatalom a meglévő állami kereteket sértetlenül meghagyja és az egész kizsákmányolására törekszik. 1881-től, a gyarmati uralom berendezkedésétől sajátos etnikai összetétel határozza meg a munkásosztály éntudatát és a szakszervezeti mozgalmat. Mivel Európa Kínája akkor Itália volt, rengeteg olasz emigrált Észak-Afrikába, a segédmmunkások európai tömegeit ők biztosították. A szakmunkások franciák voltak, a kisegítő munkaerőt pedig a tunéziai őslakosok mellett a környező országok elszegényedett rétegei biztosították. A gyarmatosítással járó kapitalista technológia, ipar új munkáskezeket igényelt, ezért volt szükség a bevándorlókra.

(Somogyi Levente felvétele)

Sajátos elemei a tunéziai gyarmatosításnak: a francia telepesek a rendelkezésükre álló jó földeken olyan amerikai utas farmergazdaságokat hoznak létre, melyeken a gépesítettség szintje elérte a Párizsi-medencéjét; a hatalom minden szintjére franciák kerülnek és a lakosság minden rétege elszegényedik; megjelennek a bádogvárosok, a harmadik világba való belépés szimbólumai; a a harmincas évekre már nem érvényes a pauperizáció kifejezés sem, mert a folyamat neve: koldusodás.

A szakszervezetet egy 1884-es törvény alapján, *francia mintára alakították ki.* A más etnikumú dolgozóknak így az I. világháborúig terjedő időszak az asszimilálódásé és a marxista eszmékkel való ismerkedésé. A húszas években aztán — elsősorban a tunéziai munkáselit, a dokkmunkások sztrájkmozgalmának köszönhetően — megalakul a nemzeti szakszervezet. A kezdeti sikerek ellenére is nyilvánvalóvá válik a tény: a munkásmozgalom nem eléggé hatékony, erős ahhoz, hogy megoldhassa a függetlenség nagy programját, szövetkezni kellett a középosztállyal.

A tuniszi történész véleménye szerint *a mai Tunézia a két világháború között született.* Három olyan áramlat hatott, amely ma is befolyással van az életre: a tradicionalizmustól viszonylag független *iszlám,* a francia és amerikai forradalom eszméje, a *liberalizmus,* valamint a sokszínű *szocializmus. A* szakszervezeti mozgalom erejét, jelentőségét bizonyítja, hogy a mai Tunéziában a 6,7 milliós lakosságból 750 000 dolgozó tagja a szakszervezetnek.

„Kutatói elit született"

Az előadás után rövid interjút kértünk az arab vendégtől.

— Egyetemünk nagyon fiatal, gyakorlatilag a függetlenség óta működik — kezdte mondandóját a tuniszi történész. A függetlenség előtt még az arab tanári diploma megszerzéséhez is külföldön kellett tanulniuk a diákoknak. Kezdetben csak a fővárosban volt felsőoktatási intézmény, a decentralizációs folyamatnak köszönhetően ma már sokféle intézményben harmincötezer hallgató tanul országunkban. A tunéziai diplomásoknak jó a hírük az arab világban és számos afrikai országban is.

— *Milyen a felsőoktatás, az egyetemek szervezeti felépítése az önök országában?*

— Az élen a felsőoktatási és kutatási miniszter áll, ám nincsen centralizált egyetemi struktúra, az intézmények autonóm egységek. Egy-egy intézmény karokra, nagy fakultásokra osztódik és létezik a mérnöki, tanári, technikusi, mezőgazdasági főiskolák rendszere. Az önálló költségvetésű egységek élén a tudományos tanács által választott dékán áll. A tanácsok tizenkét tagból állnak, a hallgatóságot négyen képviselik.

— *Kérem, mutassa be azt az intézetet, amelyben dolgozik!*

— Az arab világban egyedüli a mi gazdasági és társadalomtudományi kutató intézetünk, amely az egyetem mellett működik. Ez a kutatóhely tizenöt éve létezik, folyóiratunk van, nemzetközi konferenciákat szervezünk. A magam területéről annyit, hogy valóságos kutatói elit született ezidő alatt Tunéziában.

— *Az arab világ történetén kívül foglalkoznak-e más területek múltjával?*

— Tudjuk azt, hogy nem lehet bezárkózni, de előbb a legfontosabb feladatoknak kellett eleget tenni. Így a nemzeti történet kutatásának volt prioritása, el kellett végezni egy fiatal állam politikai és kulturális legitimizálását. Ez persze nem jelenti azt, hogy ne oktatnánk és kutatnánk Európa vagy akár Kelet-Európa történetét.

— *Ez azt jelenti, hogy például az Osztrák-Magyar Monarchia történetét is oktatják?*

— Ezt a korszakot és területet nem kutatjuk ugyan, de oktatjuk.

— *Van az ön Szegedre érkezésének egyetempolitikai tartalma is?*

— Kapcsolataink csak néhány évre tekintenek vissza. A szegedi egyetem meghívására jöttem, és utamat intézetem is támogatta. Bízom abban, hogy az elkövetkező években hasznos és eredményes lesz a kapcsolatunk.

D. I.

Testépítők bajnoksága

Szegeden a Zenés Színházban közel 100 kar-mester vezényletével kezdődött április 19-én az egy napig tartó body building előadás. A siker adott volt, hiszen nem mindennapi látványban részesült az, aki már jó előre megvette a nem éppen olcsó belépőjegyeket. Sőt, kuriózum is akadt bőven. Már mindjárt az elején szinte nekünk rontott az általában könnyűzenei koncertekre jellemző harminc perces késés. No, de semmi baj! Így legalább azok is részesei lehettek az egyéni, kilencven másodperces kompozicióknak — melyek a XVII. országos testépítő bajnokság szabadon választott programját képezték —, akik a kijáraton érkeztek.

Egyébként a verseny tétjéről csak annyit, hogy a magyar bajnoki címet kategóriánként (három női és négy férfi) elnyerők indultak április 26-án a varsói EB-n. És itt milyen a magyar „bodysok" esélye, azt leghívebben *Simon István* fejezte ki: „Szeretném Varsóban bemutatni a szabadgyakorlatomat." Tudni kell, a kötelezők után csak a legjobb tíz pózolhat zenére.) Ő egyébként hetven kilogrammban úgy nyert, hogy minden pontozótól maximumot kapott. Tehát ebben a sportágban (?) még igen nagy a lemaradásunk? De hisz, baj ez?

Egy hang a nézőtérről: „Te, ha ezen a csajon nem lenne bikinifelső azt hinném, férfi!„ Egy másik érces hang: „De jó hapsi lennék, ha olyan izomzatom volna mint neki" — mutat az egyik +57 kg-os hölgyversenyzőre. Aki lelépve a pódiumról ennyit mond: „Soha nem fogom abbahagyni!". Miért — vágom közbe. „Képzeld el, akkor hogy néznék ki!" megpróbálom, de abbahagyom, hiszen éjszaka én is szeretnék aludni.

Rövid álmodozásomból magamhoz térve nem hiszek a szememnek, egy négerbarnára olajozott hölgy szökken spárgába (nem tévedés) a dobogón. Mi az, szünet van? Á dehogy, csak úgy látszik, az egy edzés alatt végrehajtott többezres, ferde padon való felülés, százötven kilogrammal elvégzett guggolás, harminc—harminc kilogrammos egykezes súlyzózás ellenére is megőrizhető a lazaság, a hajlékonyság. Gratulálunk a férfiak nevében az NSZK-ban élő, három gyermekes *Kovácsné Szabó Ibolyá*nak, a +57 kg magyar bajnoknőjének, aki egyébként a világranglistán is jegyzett testépítő. „Remélem, hamarosan bevezetik a testépítő versenyeken is az anabolikák szedésének ellenőrzését". — mondta, s ez ejtsen gondolkodóba mindenkit!

G. L.

Leindler és Zádor góljával:

JATE — TK 1-1 (0-1)

Felvirradt végre a nagy nap, a könyörtelen csata napja... Gondoltam, így kezdem majd az Egyetemi és Főiskolai Bajnokság négyes döntőjébe jutásért vívott mérkőzés tudósítását. ám akkor még nem tudhattam, hogy valóban igen kemény meccset vív majd a két csapat. No de volna még itt mondandó!

Csonka, Maródy és Leindler — a figyelmes ászok

Összekeverednek a szálak

Azt hinné a külső — főleg egy nyugatról jött — szemlélő, hogy az ország harmadik-negyedik legnagyobb városának két leglátogatottabb, tekintélyes felsőoktatási intézménye labdarúgócsapatának annyi lehet csupán a gondja, hogy melyik intézmény mely pályái közül választódjon ki a leginkább megfelelő. Tudjuk, téved a külső szemlélő, hiszen a stabil megyei I. osztályú Tanárképző vezetése sem jutott odáig, hogy saját intézményén belül elintézze kisméretű pályája bővítését, és e fontos találkozó pályaválasztója sem gondolhatott teljes lelki nyugalommal arra, hogy Dél-Magyarország legnagyobb sportegyesületének barokkosan terjengős nevében egy betű még mindig az egyetemet jelenti.

Nem csoda hát, hogy a külteleki pályák hangulatát idéző göröngyös, elő nem készített pálya adott „otthont" e várva várt találkozónak. A sodró kelet-európai szél-

Labdalesen: Cséffán, Kovács G., Kiss L. (a földön), Rédli, Csonka és Zádor

ben liffegő háló, a friss meszelés és a sarokzászlók szemet szúró hiánya sajátos „díszletet" kölcsönzött annak az előadásnak, melyben előkelőbb színpadokat is megjárt szereplők léptek a nagyérdemű elé. Mert a szálak a csapatokon belül is összekuszálódtak. Az egyetemista *Leindler* azzal a *Bárannyal* viaskodott a mérkőzés nagy részében, kivel a vásárhelyi NB II-es csapatban együtt küzdenek a bajnoki pontokért. A Tanárképző igazolt játékosai, *Maródy* és *Csonka,* mint joghallgatók, kenyeres pajtásaik életét keserítették. A főiskolásoknál játszott egy mezőhegyesi tanár — *Rédli* — és egy medikus — *Tóth Gy.* —, hogy ne legyen vegytiszta a képlet. Arról már csak alig-alig emlékezem meg, hogy a joghallgató *Horváth Laci* a Radnóti hétfők emberpróbáló meccsein a főiskolások csapatában rúgja a bőrt.

Elfogultan

Ki hinné ezek után, hogy „véres" meccset láthatott a Textil-pályán a négyszáz fős szurkolósereg? Pedig túlontúl kemény, néha durva volt a találkozó, sajnos, a kezdeményező főiskolások révén. (A sajnos oka: e sorok rovójának játékostársi szíve odahúz.)

No, nézzük a lényeget! A csapatok összeállítása: *JATE: Horváth J. — Egyed, Leindler, Maródy Kampler — Szemenyei, Tóth N., Kovács G., Cséffán — Horváth L., Csonka. Edző: Dienes Géza. Főiskola: Schachinger — Szathmáry (Rédli), Tóth I., Kiss L., Udvarhelyi —*

Minden labdáért ilyen harc folyt

Németh (Krascsenics), Agócs, Tóth Gy., (Polényi), Bischof — Bárány, Zádor. Edző: Miskolczi József.

Balla sípjelét követően heves iramban és kissé kapkodón kezdtek a csapatok. Az első percekben előbb Zádor átadásából született helyzet — ezt Agócs hibázta el —, majd a csatár hagyott ki egy óriási ziccert. Válaszként Horváth L. fejelte mellé Csonka pontos beadását, majd ugyanő Cséffán beíveléséből bólintotta a felső lécre a labdát. Az ellenakcióból Kiss L. viharzott el a baloldalon, középre játszott, ám Zádor 4 lépésről fölé emelt. Ezután Tóth N. lőtt kapásból 20 méterről alig mellé, majd a 22. perc-

Éppen a fejetlenség nem volt jellemző Leindler játékára

ben megszületett a vendégek vezető gólja. *Az ezen a napon szürkébben játszó főiskolás játékmester, Bischof ívelt egy szabadrúgást a gyors megoldásra koncentráló Zádor elé, aki 10 méterről, a jobbösszekötő helyéről a hálóba emelt.* Nem sok hiányzott a teljes értékű válaszhoz: Tóth N. szép beadását Csonka a védőket megelőzve, keresztbe mozogva centiméterekkel fejelte mellé. (Ekkor mondta valaki tökéletes jugoszláv kiejtéssel, hogy *veliki borba, veliki sansza.) A bon chance* — hogy stilfordulattal éljünk — ezután a másik kapunál ütötte föl fejét, de nem elég pontosan: Bischof szögletét követően Bárány a felső lécre fejelte a labdát. Így egy gólos előnnyel és négy sárgalappal terhelten vonult pihenőre a főiskolás csapat. (Az egyetemisták alighanem elsősorban a sebeiket nyaldosták.)

Bombagól

Szünet után harcosabb és eredményesebb lett az egyetemisták játéka. Nem sokkal a fordulást követően a kaputól 30 méterre szabadrúgáshoz jutottak a pályaválasztók. *Leindler nemes egyszerűséggel a sorfal fölött bombázott a jobb vinklibe.* Örömét nem csorbíthatja, hogy Schachinger kissé elaludt a lövésnél. A kevesebb helyzetet hozó második játékrész teremtett viszont néhány alkalmat a javításra a kapusnak. Előbb Csonka nagy helyzetből leadott lövését védte lábbal, majd Németh öngól-esélyes közbeszúrását követően mentett nagy bravúrral a léc alól. A mérkőzés végén beszorultak a főiskolások, ám némi szerencsével megúszták újabb kapott gól nélkül. A döntetlen a vendég tanárképzősöknek kedvezett, ők jutottak a négyes döntőbe. A továbbjutók között Schachinger és Rédli játszott jól, az egyetemistáknál pedig a mezőny legjobbjának bizonyuló Leindler valamint Kampler, Tóth N., Horváth L., és Csonka.

D. I.

A továbbjutók. Állnak: Schachinger, Szathmáry, Pál, Bischof, Kummer, Bárány, Borda, Tóth Gy., Polényi, Miskolczi József edző. Guggolnak: Kiss L., Rédli, Zádor, Tóth I., Németh, Udvarhelyi, Agócs, Krascsenics. (Székely Attila felvételei)

Tries faciunt collegium

A fenti mondás értelmében tulajdonképpen sikeresnek nevezhetjük a legutóbbi Collegium Artiumot. Az operai évad szegedi szenzációjáról, a színház Macbeth-felújításáról az érdeklődő közönséggel Oberfrank Géza főzeneigazgató, és két énekes (Németh József, Kenesey Gábor) beszélgettek — volna. Az előadásokon oly lelkesen ünneplő közönséget azonban ezúttal 3 (három) ember képviselte, s így az est elmaradt.

Érthetetlen érdektelenség.

Vagy talán a megfelelő propaganda hiánya? Magam a Délmagyarország rövid híréből „fogtam szimatot", plakátot azonban sem a központi épületben, sem a BTK-n nem láttam. (A kollégiumokba állítólag küldtek.) Akadt ugyan konkurrens rendezvény, egy Schumann-dalest, de ott is csak „fél-(művelődési)ház" volt a Bartókban.

Az okkeresés és a kötelező keresgélés helyett javasolnám, hogy tegyünk egy újabb kísérletet — nagyobb hírveréssel, és javíthatatlan optimizmussal. Kitaláltam egy címet is. Lehetne a propaganda címe mondjuk ez: TRIES NON FACIUNT COLLEGIUM ARTIUM.

emté

Kisded történetek NAGYOKRÓL

Ismét Erdei Ferenc

Ez a történet még hallgató korunkból való, a harmincas évek elejéről. Akkoriban került az egyetemre Surányi-Unger Tivadar, mint fiatal közgazdász professzor, s bár előbb csak statisztikát tanított a jogon csakhamar kedveltek lettek közgazdasági szemináriumai, amiben nem kevés szerepet játszott közvetlen modora is.

Egyik előadásán, fenn a nagyteremben, közvetlen, fiatalokhoz illő példákkal jött elő, körülbelül így:

— Ha én például futok százon 10 egész négy tized másodpercet... kezdte a mondókáját, mire Erdei Ferenc a hátsó jobbszélen csendben közbeszólt:

— Na. Na.

De a professzor hallatlanra vette a közbeékelődést és folytatta:

— Vagy hogy a számnál maradjunk, például dobok súllyal 10 méter negyvenet.

Erre felemelkedett helyéről Erdei Ferenc, mint élő tilalomfa és a legtökéletesebb udvariassággal (mert erre azért mindig adtunk!) várt, mire a professzor beintett:

— Akar valamit mondani kollega úr? Talán nem hisz nekem?

— Hiszem, hiszem, de szeretném látni...

Surányi vette a lapot:

— Melyiket, a százat, vagy a súlyt... netán elvetettem a sulykot, úgy gondolja?

— Látni szeretném mindkettőt, kinn a zöld gyepen.

— Jó! — volt a megdöbbentő felelet — akkor szombaton találkozunk a pályán...

*

Mindig voltak közöttünk kissé nyüzsgő természetű, de egyébként jó indulatú fiúk, akik szerettek mindenben ott lenni és főként rendezni. Most ezek közül Déry Bandi állt ki a következő óra előtt a katedrára és kihirdette a szöveget:

— A professzor úr szombaton délután négykor kijön a SZAK-pályára, ahol egy kis testedzés keretében összeméri tudását Erdei kollega úrral. — Így mondta szó szerint.

A SZAK-pálya abban az időben elég sok érdekességet látott. Az egyetemi testnevelő órák távolról sem voltak fejlettek és kedveltek, szívesen elblicceltük őket, de a SZAK-pályán szombatonként találkoztak az atletizálók: Gobi, Harsányi, Dávid, Soóky, Erdei, sőt egyszer-egyszer odatévedt Ortutay is Radnóti Miklóssal, Baróti Dezsővel, Tolnay Gáborral.

Az említett szomaton a hallgatóság legnagyobb része felöltözve ácsorgott, csak kevesen vetkőztek akkor atléta mezébe: fekete klottnadrág, fehér atlétatrikó és tornacipő.

Jellemző, hogy nálunk akkor sem történt semmi protokoll nélkül. Két három diák ott várakozott a kapuban és az öltözőbe vezette a professzort, aki csakhamar kissé pocakosan, de jól lebarnulva atléta külsőben jelent meg.

A tréningezés akkoriban rendszertelenül és kedélyesen zajlott. Kinek mihez volt kedve, játékosan ide-oda kalandozott az ifjúság. Persze a professzor láttán mindenki köré sereglett, aki ekkor már a részleteket beszélte meg Erdei Ferivel. Először kipróbálták a startgödröket s ahogy letérdeltek látnivaló volt, hogy a professzor sem gólya a sportpályán. Egy-két bemelegítő futkosás után végül is a dobókörbe álltak.

A professzor első dobásai tíz méter felé jártak és ez mindenkit meggyőzött arról, hogy nem ványadt szobatudóssal van dolgunk. Erdein látszott, hogy nemigen akar nagyot dobni. Ekkor Surányi-Unger a következőt ajánlotta: dobjanak egymás után jobb és bal kézzel és a két eredmény összege legyen a mérvadó. Most derült ki, hogy a professzor szinte jobban tud bal kézzel dobni, mint jobbal. Már-már elkezdték suttogni, hogy íme a balkezes professzor, amikor kijelentette, hogy nem balkezes, de valahogy jól fejlett a balkarja is. Így aztán Erdeinek is neki kellett látni, amúgy igazán.

Végül is Erdei Feri győzött, de a professzori helytállás is tisztes volt, úgyhogy az igazi sikert végül is ő aratta.

*

Ezeket a történeteket nem én írom, hanem az élet, én legfeljebb fogalmazom. Így ne csodálkozzék senki, hogy a csattanója hasonlít a glasszé kesztyűshöz.

Ugyanis Surányi-Unger körülbelül ezekkel a szavakkal nyugtázta vereségét:

— A tanárnak, ha igazi tanár, mindig jól esik, ha tanítványa legyőzi. Most már csak az marad hátra, hogy ne csak a sportpályán, hanem szakterületünkön is győztes legyen.

Az ifjúság éljenzéssel és „úgy legyen" kiáltással fogadta a hízelgő nyilatkozatot és minden különösebb megbeszélés nélkül elindult a KEAC-klubba, amely akkor a Vár utca és Deák Ferenc utca sarkán levő sörözőben volt.

Lehettünk vagy harmincan és a professzor egy-egy pohár sörrel kínált meg mindenkit és ami a legérdekesebb volt számomra és ma is emlékezetes: fizetett írd és mond (mellette ültem!) összesen 20, azaz húsz pengőt, borravalóval együtt.

*

Ha valaki kíváncsi a későbbiekre: nem kell sokat magyarázni, hiszen Erdei Ferenc közgazdasági karrierje közismert. Legfeljebb Surányi-Unger életútjára lehetünk kíváncsiak az összehasonlítás kedvéért. Nos, Surányi kisebb jobboldali kitérő után Amerikában kötött ki és az egyetemi almanach szerint tovább folytatta tudományos tevékenységét, minden kiemelkedőbb eredmény nélkül.

Így nyugodtan mondhatjuk, hogy Erdei Ferenc beváltotta a hozzá fűzött reményeket és ugyancsak lekörözte tanárát ezen a pályán is.

MAGYARKA FERENC

Miről írnak laptársaink?

A Magyar Közgazdász Hallgatók Szervezete (AISEC) a pécsi Közgazdaságtudományi Karon rendezett állásbörzét — erről számol be az Universitás március 27-ei számában *Karakai Gábor*. Az idei „karriernapokon" az érdeklődők nemcsak állásajánlatokról hallhattak, hanem képet alkothattak arról, mi is vár rájuk első munkahelyükön.

Példaként egyet az ajánlatok közül: A Nagykanizsai Sörgyár 4—5000 forint között mozgó alapbért, évi 8—10 000 forint prémiumot, és havi 6—700 forint természetbeni járandóságot juttat a kezdő közgazdászoknak.

A vállalati vezetőkkel az egyetemi képzésről is folyt vita. Jelenleg egyes tárgyakból (pl. matematika) túlképzés van, ugyanakkor a könyvviteli alapismeretek színvonalát a vállalatok nem tartották kielégítőnek.

A kar állami vezetésének jelenléte is azt mutatta, hogy az AISEC tevékenysége általuk is támogatott, elismert. Szó ami szó: *Szegeden is elkelne hasonló állásbörze!*

Hogy rossz az órák elosztása, s ezért késő délutánra netán péntekre kerül még az a sovány heti 2 nyelvóra is? Hogy túlzott a nyakatekert szakmai nyelvfordulatok bifláztatása, míg az életben nemigen boldogulna a hallgató az általa tanult idegen nyelven?

A győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskolán a nyelvoktatással kapcsolatos gondok kísértetiesen hasonlítanak a JATÉ-sokéhoz. Régi céluk, hogy megfelelő nyelvismerettel rendelkező üzemmérnöki gárdát bocsássanak ki a főiskola kapuján. Ezért ez év szeptemberétől új jellegű oktatást vezetnek be: már két idegen nyelv ismerete, illetve elsajátítása kötelező a hallgatók számára, és nem akármilyen szinten. „A Jövő Mérnöke" hasábjain lelkesen üdvözlik ezt a változást, főként akkor, ha ez párosulni fog az órarendi elosztás javulásával is. *(Nyelvóra és az időlabirintus* című írás. Márciusi szám.)

A bringa és a békeszervezetek című cikk a A Jövő Mérnöke március 21-ei számában jelent meg. *Csernovics Mária* számol be arról a kerékpártúráról, melyet néhány vállalkozó szellemű egyetemista szervezett Ausztriába. A kis csapat Budapestről indult (három napig tekertek a határig). A Béketanácstól kapott különböző osztrák békeszervezetcímek nagy segítségükre voltak: az országgal való megismerkedés közvetlenebbé vált, és a szállásgondok is könnyebben oldódtak meg. A túra résztvevői remélik, lesznek itthon is, akik kedvet kapnak és csatlakoznak e mozgalomhoz, s idén nyáron már mottóul választhatnák azt, hogy „biciklivel a békéért"...

SZÉKELYHIDI ÉVA

Fáradtság

T. bácsi, a városi:a népszerű, a nyugdíj felé haladó tanára. Mint minden hasonló sorstársa, valamikor ő is általános iskolában kezdett tanítani. Ez azonban csak egy állomás volt az életében, legalább olyan kicsi, mint amekkora helyet ő is elfoglalt az iskolában. Pályafutása, mint a Föl-föl dobott kő ívelt egyre magasabbra. Több alkalommal bement a Sok-emeletes gimnáziumba, ahol délutánonként a rajzszakkör óráit tartotta. A diákok csirizt tettek székére. Ő benneragadt. Szerencséjére. Így lett a kisváros gimnáziumának tanára. (További pályafutásáról, hogy aztán ezt a széket szükségből átvitték az egyetemre, most ne beszéljünk.)

Már kezdettől fogva félt egy számára még megfogalmazhatatlan dologtól, az elfásultságtól. Egy idő után észrevette, hogy mindent kétszer mond, belesétál az ajtóküszöbre helyezett rajzszögekbe, elcsúszik a banánhéjon, kifelé kukucskál az ajtókon, miközben az osztályok fotósai képeket készítenek róla, nem veszi észre a heteseket. Üres betéttel ír az asztalra a terítő mellé, melyet már előtte kirojtozott. Unalmas órákat tart, a diákok fejpárnákat hordanak az órára, de aludni nem tudnak soha a katedránál ülő horkolásától. T. bácsi kezdett elfásulni.

Észrevette. Elhatározta, hogy erőteljes harcot fog vívni ez ellen. Összes igénybe vehetőt, mi megfogant az agyában, elővett. Aktívabb lett. Óraszáma nőtt, a tanári kiürült szódás szifonjait patronálta, ingyen írta be az egyeseket mások kérésére, hatékonysága emelkedett, a tanulók leszoktak a párnáról. Harca egyre nagyobb méreteket öltött. Ami igaz, az igaz, ez az öltöny sokkal jobban állt neki. Mindezen változások ellenére még mindig úgy érezte, hogy nem tud győzni, és elfásul. Fokozta tovább a harcot, a küzdelem hevében azonban úgy vette észre, van ebben valami fölösleges erőfeszítés is.

Lassan lassan elfásult a harcban.

A fát minden évben új osztály kapja meg gondozás céljából.

Locsolják szorgalmasan, ilyenkor kivirul, a park legszebb fája lesz.

szatírta:

Ördög Ottó

Esély a megmaradásra

Egyetemi lapok bibliográfiája

Szeretek bibliográfiákat lapozgatni, van valami varázsa, egy egész könyvtár egy kötetben. Egészen más élményt nyújt egy bibliográfiát tanulmányozni, mint könyvtárban kutatni. Többek között sokkal kényelmesebb, gyorsabb — gazdaságosabb, ha a kutatás felől nézzük a dolgot.

Egyetlen tudomány, szakterület sem lehet meg korszerű, könnyen használható bibliográfiák nélkül, különösen azok nem, amelyek „alapanyaga" nem változik évtizedenként — ilyen többek között az irodalom és a történelem. *Minálunk, ahol a szellemtudományok helyzete, a források, alapmunkák, életművek kiadottsága már-már katasztrofálisan elmaradott, különleges szerepük van a bibliográfiáknak, helyettesítik az összegyűjtött műveket, a forráskiadványokat is.*

A bibliográfiának másik fő tulajdonsága, hasznossága, hogy segítségével a kutató legkésőbb percek alatt megtalálhatja a keresett írást, adatot; nem kell a könyvtárban munkájához nem szorosan kapcsolódó adatgyűjtést, kutatást végeznie. Munkaidejét, erejét eredeti céljának megvalósítására fordíthatja, az állományvédelemről nem is szólva. De a bibliográfiák terén sem állunk igazán jól Sőt! A személyi bibliográfiák többsége inkább a valakiről szóló irodalmat tartalmazza, mint az adott személy által írt művek adatait. S legtöbb klasszikusunknak nem csak kritikai kiadása, de bibliográfiája is hiányzik.

Sajnos, a bibliográfia nélkülözhetetlensége ellenére sincs megbecsülve. Nemhogy nem „üzlet", de egyenesen ráfizetés készítése, hatalmas energiaráfordítás, az esetek többségében hatalmas szakmai nyereség több száz kutatónak, érdeklődőnek; mindenki jól jár, csak a készítő-bibliográfus nem. Bibliográfiát csak főállásban vagy őrültekéhez hasonlatos megszállottsággal lehet csinálni.

Szegeden jelentős bibliográfiai iskolák dolgoznak egymás mellett. Ezek közül most a József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtárának műhelyébe tekinthetünk be legújabb, közérdeklődésre számot tartó kiadványunk kapcsán, mely tulajdonképpen a *Karácsonyi Béla* könyvtárigazgató által szerkesztett könyvtári acta új füzete. *(Acta Bibliothecari. Tomus VIII. Fasciculus 3. Szeged 1985)* Tartalmát pedig pontosan meghatározza a cím: *Az 1922 és 1980 között megjelent szegedi egyetemi ifjúsági lapok annotált cikkbibliográfiája.*

A szerzők, azaz a bibliográfia készítői: *Rácz Béláné* és *Szabó Éva*. Így írnak a kötet rendeltetéséről:

„Célunk a repertórium összeállításával az volt, hogy ezeket a dokumentumokat az egyetemtörténeti kutatások számára jobban hozzáférhetővé tegyük. Meggyőződésünk, hogy emellett az ifjúságkutatással, az ifjúsági mozgalmak történetével, s a korszak általános történetével foglalkozók is haszonnal forgathatják munkánkat, sőt számítunk egyetemünk jelen oktatóinak, hallgatóinak érdeklődésére is." És sietve teszem hozzá az irodalom történészek is forgatni fogják.

Fontos idemásolni a tizenhat földolgozott lap címét, bizonyára sokan most látják először legtöbbjüket: Új Élet; Délvidéki Ifjúság; Magyar Diák Egység Szervezőbizottságának Körlevele; Szegedi Híd; Phlogiston; Egyetemi Élet; Egyetemi Ifjúság; Egyetemek és Főiskola; Egyetemi Lapok; Szegedi TTK; Bölcsész; Aetas; Impulzus; Jurátus; Magunk. Többségük csak néhány évig jelent meg, nem kevés csak egy vagy néhány számot ért meg. Most pedig 500 példányban, föltehetően legtöbbjük példányszáma ekkora lehetett, a mulandóságból elindultak a maradandóság és az esetleges tudományos földolgozás felé. *A szerzők igérik a leghosszabb életű s ma is élő Szegedi Egyetem repertóriumát is.*

Aligha kell e bibliográfia jelentőségéről, fontosságáról külön szólni; mennyire fontos dokumentumok az olykor lekezelt diáklapok. S nem tekinthető ünneprontásnak az sem, ha az igazán gondosan elkészített, jól olvashatóan, használhatóan kivitelezett munka kapcsán a szűkszavú, mert közhelyektől tartózkodó dicséret után terjedelemben, de nem súlyban, bővebben szólunk néhány hiányosságról, mely egyike sem alapvető. A hiányok a kiadvány használhatóságát érintik: nincs lapmutató, a névmutató csak a szerzőkre korlátozódik, kimaradtak a szerkesztők, a nevezetesebb alanyok; közvetlenül tüntették fel, hogy hány lapszám jelent meg, szívesen olvastam volna azt is, hogy hány lapszám jelent meg, milyen nyomdatechnikával készültek a lapok; nem tartom szerencsésnek a folyamatos tételszámozást, több lap még él, gyarapszik, nehezebb így a pótlás, Egy helyen találtam több helyesbítendőt, az Egyetemi Élet esetében, a 18 írás közül tíznek Péter László a szerzője, de csak egy helyen szerepel, egy helyen fel lehetett volna oldani a szignót, a többi pedig már Apró Ferenc önerős-bibliográfiájából derül csak ki; a fokozott figyelemnek pedig alighanem az az oka, hogy talán egyedül Péter László neve hiányzik a névmutatóból. Ám mindezek nem befolyásolhatják a kétezernél több tételt tartalmazó bibliográfiáról alkotott elismerő véleményünket.

Szeretnénk, ha folytatódna a helyi egyetemi kiadványok bibliográfiáinak sorozata. Jelentősen megkönnyítené a kutatók helyzetét, segítené az érdeklődők elmélyülését. Feltétlen nyereség lenne a bibliográfiák minél gyorsabb és nagyobb sázmú gyarapodása.

ZSOLDOS SÁNDOR

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felelős szerkesztő: GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119
Megjelenik havonta kétszer
Ára: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint
Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740
Telefon: 24-633. Telex: 28-282
Felelős kiadó: Kispál Antal igazgató
Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720
1986. V. 8. — 1906 —
ISSN: 0230—791X
Felelős vezető: Surányi Tibor igazgató